Korta bref från en lång bröllopsresa

Bokutgåva

Stockholm. Albert Bonniers förlag 1893 Författarens kommentar (sid II): Närvarande arbete, som delvis förut varit offentliggjordt i några tidningar, utgår här i bokform *revideradt och icke oväsentligt utvidgadt* af författaren.

Närvarande arbete, som delvis förut varit offentliggjordt i några tidningar, utgår här i bokform revideradt och icke oväsentligt utvidgadt af författaren.

Honny soit qui mal y pense.

Min Hustru

ägnas dessa bref,

tillgifvet

Förf.

Psykologien är vårt århundrades senaste hälfts a och o, och den har särskildt koncentrerat sig i äktenskapsfrågan. Den är syret i den äktenskapliga luften, kryddan i samlifvet, men den är också åskmolnet, som fördystrar så många samtida hjonelags ljusa himlar.

Totus.

I.

Stockholm d. 20 nov.

Gamle vän!

Det är naturligtvis löjligt att skrifva till en vän tre dagar efter sitt bröllop, när det inte gäller affärer. Men jag bryr mig inte om det, ty man är väl människa, fast man är gift, och karl att göra hvad man vill. Dessutom har jag kvar mitt gamla behof att tala ett ärligt ord med dig. Med min hustru kan jag ju inte göra det ännu så länge. Jag har just nu en ledig stund — huru jag skaffat mig den så fort, skall jag längre fram berätta.

Spring därför icke genast ut och tala om för hela världen att jag är olycklig nu redan! Läs först igenom brefvet och berätta sedan hvad du vet, om du nödvändigt måste det för att icke spricka!

Jag är icke olycklig alls, ser du. Min hustru är bättre än jag vågat hoppas. Helt enkel och mänsklig, utan alla abnormt stora och fina stämningar. Hon lider icke af en allt försakande kärlek, tvärtom äter hon med god aptit. Jag hade således ändå ögonen öppna, när jag gjorde mitt val, trots allt hvad du hade att invända. Jag var den enda seende på 999 blinda. Men det måtte jag väl också varit efter allt mitt skärskådande, pröfvande och betänkande! Och det är just det jag vill lägga i dagen för dig, gamle hederlige pessimist och kvinnohatare.

Det är, förstås, bara af medlidande med dig jag skrifver. Jag skall göra dig afundsjuk. Det är min plikt att

varsamt lotsa dig in i den enda säkra nödhamn, lifvet bjuder, och det jag vill dig ryms i mitt enda, stora råd:

Gift dig, gamle gosse!

Men gör det redan i morgon, annars blir det ingenting af! Det finns flera till utseende och förmögenhet vällottade unga damer, som skulle taga dig utan betänkande. *Det har min hustru sagt.* Alltså: raskt mod och på hufvudet i sjön! Eller tror du jag någonsin hamnat i äktenskapet, om jag icke störtat mig dit hufvudstupa? Men nu är jag där och önskar dig innerligt välkommen efter i det gröna.

Bröllop är tyvärr någonting, som vi tills vidare inte kunna slippa ifrån hos oss, men man stökar ganska lätt undan det för släktens skull och i hemligt förstånd med sin hustru. Och för att du må veta att det inte heller är så förskräckligt efteråt, berättar jag huru vi hade det.

När ni på bröllopsmiddagen följt oss ned till båten och den lagt ut, hade vi det visst en smula konstigt. Inte för att vi voro ensamma med hvarandra, ty det voro vi inte, och inte heller skulle det bekommit oss så värst om vi varit det, utan för att sjögången började och för att yrvädret, som vi just skulle resa undan, följde med oss till hafs och tilltog hvad det förmådde. Vi tröstade oss med utsikten att desto mera raffineradt få njuta af öfvergången till Sydeuropas vår. Ju vackrare jag gjorde illusionerna, desto mer bleknade min hustru för att slutligen plötsligt och utan ett ord till förklaring draga sig undan till sin hytt, lämnande mig ganska rådvill och frågande bland ett dussin herrar i rökhytten, hvilka betraktade mig mycket menande. De kände naturligtvis alla till min nygifta position, sedan halfva Helsingfors följt oss ombord med buketter, kyssar och tårar.

Nå ja, jag gick ned också jag och knackade på vår hyttdörr. Enligt all mänsklig häfd borde det ljufvaste ögonblicket i mitt lif nu varit inne, när en svag och matt stämma bad mig stiga in. Den stackars hjälplösa varelse, som låg i hytten, hade kunnat röra hjärtat på en sten. Halft afsvimmad försökte hon le emot mig under plågorna. Jag började mitt äktenskap som kammarjungfru, och om en stund hade jag bragt det så långt att hon med ett tyst medgifvande tog emot mina små omsorger, fast all hennes energi samlades på att gifva sin lilla upplösta person uttrycket af en maktlös protest mot att jag skulle få se henne i det tillståndet.

Jag ångrade icke, att vi tagit sjövägen. Det kan ligga behag i självfva sjösjukan — på en bröllopsresa. Och jag tillråder alla nygifta att göra som vi, ty ingenting närmar så som en gemensam olycka. Bara jag varit tio år yngre och bara jag inte låtit gåslefverpastejen och vinerna smaka mig så väl på min bröllopsmiddag! Jag som aldrig vetat af sjösjuka förut, kände nu plötsligt hela välfägnaden få lif inom mig, kasta sig och rulla sig efter ångbåtens slingringar, och när jag såg på min hustru, blef jag alldeles sjuk af sympati. Med en bitterljuf känsla af att gå min upplösning till mötes för hennes skull, öfvergaf jag oss båda åt den riktiga kammarjungfruns omsorger — — —

Vår bröllopsnatt blef kanske något olika den historiska, men det kan ju vara så godt att icke i allt följa det banala äktenskapets allfarväg. Jag tager denna vår början som ett lyckligt omen.

När vi den följande morgonen kommit inom svenska skärgården, smög jag mig försiktigt ur hytten utan att nännas väcka min stackars hustru ur hennes djupa sömn med en höflig morgonkyss. Men två timmar senare, då vi närmade oss Stockholm, lades ett par nyss tvättade, svala, parfymdoftande och mjuka händer för mina ögon bakifrån, och en stämma, som jag naturligtvis alls icke kände igen, frågade med en öm skälfning, om jag visste hvem det var — — —

I Stockholm fingo vi vara med om det första strålande vintersolskenet öfver de stela svenska herrarnes alltid nyborstade och blanka cylinderhattar. En syn, som man sent glömmer, sade min hustru.

Hon har ett sätt att säga små gemenheter, som jag icke lagt märke till förut. Det beror kanske på, att hon icke

sagt sådana tidigare. Hon säger dem inte heller uteslutande om andra. Därjämte ser hon mig in i ögonen med en blick, som jag inte tror är bara vänligt gäckande, men det hinner jag få reda på framdeles. Det är alldeles som om den sade: »Jaså — det här är då alltihop!»

Vi bo på Grand Hôtel och ha det ej uselt. För tillfället sitter jag nere i källarrestaurationen med ett glas öl framför mig. Min hustru har gått ensam på besök till några aflägsna släktingar — friherrliga, tror jag. Jag gick icke med af princip, i synnerhet som vi ej kunna hoppas på att få ärfva dem ändå. Som du vet har min hustru redan sitt ansenliga arf i goda kupongpapper, och det blir Gud ske lof ej fråga om att fika sig till mera af tråkiga svenska släktingar, hvilka aldrig skulle förlåta mig att jag icke är född baron.

Och jag har nu statuerat exempel att min hustru icke gift sig till min fria vilja som hemgift från min sida. Jag är litet stolt öfver det, men hon bar sitt hufvud ett halft tum för högt, när hon gick, och det oroar mig litet. Hon ville, förstås, ha en siamesisk tvilling i mig, som följde henne öfverallt!

I morgon resa vi undan alla släktingar, undan vinter och yrväder, söderut till sommaren. Och så får jag ändtligen ordentligt sköta om min i tio år vårdslösade hälsa! Nog är det ändå ett både praktiskt och behagligt sätt jag funnit på för att nå det önskemålet. Tänk dig bara — ett helt års tjänstledighet, en ung, vacker fru och nog med pengar att lefva efter sitt stånd!

Välsignadt vare äktenskapet!

Du hör af mig från Köpenhamn eller Berlin. Skrif några ord! Din gamle

Totus.

II.

Köpenhamn d. 25 nov.

Gamle vän!

Om du redan hunnit gifta dig af afundsjuka, så kom hit jämte din fru med nästa båt — vi invänta dig här! Köpenhamn är en stad för lyckliga älskande och för olyckliga — minns själfmordsepidemien här! Invånarne äro så vänliga och gemytliga, att de låta främmande folk skjuta ihjäl sig och förgifta sig så mycket de behaga. Därför kan du komma hit, äfven om du ännu är ogift, för att göra slut på en glädjelös och steril tillvaro.

Sedan ett par dagar gå vi här, gapa i butikfönstren och känna oss lyckliga. Min hustru, som varit öfverallt förut, försäkrar att Köpenhamn är den trefligaste stad på jorden. Trefnaden ligger i luften, säger hon. Och därifrån har hon väl tagit den, ty jag finner här ingenting annat än stenkolsrök, fuktiga, såpluktande bäddar, kalla rum och familjära kypare och barberare. När hon påstår, att här är utmärkt trefligt, måste jag väl tro det, men det vore ändå sorgligt, om den jordiska trefnaden verkligen nått sin kulmen här.

Alltnog — vi äro lyckliga fortsättningsvis. Den svindlande lyckan, som en del anser obligatorisk, ha vi Gud ske lof ej hört af ännu. Vi äro klara i hufvudet tillsvidare. Och jag får dag för dag ögonen öppna för allt flera fullkomligheter hos min hustru.

Du kommer kanske ihåg att jag visade henne prof på en smula själfständighet i Stockholm, genom att icke gå med på ett besök hos hennes släktingar. Vet du hvad det fasta karaktersdraget renderade mig? Jo, — tre timmars ledighet hvarje dag, det gjorde hon paktum på vid hemkomsten. Naturligtvis är jag med på det och kan ej tacka henne nog för att hon kom fram med förslaget. Just så bör det vara ställdt för att man ej skall

nöta ut hvarandra. Hvad hon använder fritiden till vet jag inte — nyfikenhet har aldrig varit min sak — men så mycket vet jag, att hon använder den väl. Ty när vi skulle resa från Stockholm och jag ställde mig vid biljettluckan för att köpa oss biljetter till Köpenhamn, så drog hon fram en långväga biljett ända till Berlin, hvilken hon lagt sig till under sin fritid samma förmiddag.

Jag blef kanske helt litet flat för de friherrliga, som så älskvärdt följt oss till bangården för att bevittna min lilla öfverraskning, men jag tog det genast som en naturlig sak, gladde mig åt min rena behållning af 100 kronor och nöjde mig med en biljett. Min hustru måste också ha funnit saken alldeles i sin ordning, ty sedan dess ha vi ej med ett halft ord vidrört den. Hon må gärna för mig betala sin resa själf, efter det roar henne! Det är ju likafullt hon, som har pengarna, fast resan låtsar gå på mitt konto. Hon har i alla fall stärkt min kredit, antingen hon ville det eller inte, och det är ju så mycket man kan begära af en hustru i början.

Som du ser är allt väl och vi nöjda. Vi gå på varietélokaler om kvällarna och lefva flott. Det tycks roa min hustru mycket, fast jag i min enfald trodde att en dam af värld skulle underskatta benfröjd och tingeltangel. Återigen skada att jag ej är tio år yngre, så att jag kunde njuta oblaseradt! Vi ha gjort ett försök med det Kongl. Teater för anständighetens skull, men danskan är lättare att finna komisk än att förstå. Tacka vet jag då varietévisorna! Det börjar nu gå upp ett ljus för mig, hvarför min hustru tolererar dem. Det är något slags litterärt mode för dagen. Hon talar om en dansk poet, som heter Drachmann, i sammanhang med varietén. Han lär ha funnit mycken dygd bakom trikåerna. Jaggratulerar honom, låter min hustru tro att han har rätt och beställer min fjärde »bajer». Om du inte kommer själf, så skrif några ord till Berlin!

Din vän *Totus.*

III.

Köpenhamn d. 26 nov.

Älskade syster!

Ditt utlofvade och efterlängtade bref låg och väntade mig på posten härstädes. Jag hade svårighet att få ut det, ty mitt ärliga ansikte dugde alls icke som intyg på att jag var adressaten, utan jag måste hem efter Totus för att han skulle bekräfta min identitet. Det kan förarga mig att jag, som aldrig förut på mina resor behöft vittnen på att jag är den jag är, just nu skulle råka ut för det; — det är alldeles som en mystisk hämnd för att jag afsagt mig min juridiskt myndiga personlighet i äktenskapet. Jag bad Totus hålla vårt pass i beredskap såsom intyg, men han gick förargligt säker fram till posttjänstemannen och lyckades genast på sin breda finsk-svenska få ut brefvet och en höflig bugning därtill. Jag nästan tror det är något slags frimureri mellan männen, ty inte kan det vara för Totus' imponerande persons skull — — —!

För att enligt din önskan låta dig få en inblick i mina erfarenheter och stämningar, sänder jag dig små utdrag ur min dagbok; — jag vill inte omredigera dem för din skull, utan du får dem helt färska och oförbehållsamma som de äro.

Stockholm d. 19 nov.

— — — Totus är ändå det bästa parti jag kunnat göra. Han är fortsättningsvis bred, trygg, fredlig och präktig, en utmärkt god motvikt till min nervösa varelse. Kärlek? Ja visst älskar jag honom bredt, tryggt, fredligt och präktigt som han det förtjänar. Men kanske jag ändå hade litet lust att föra honom bort från Stockholm, där hans »flärdfria» väsen kontrasterar väl mycket mot mina bekantas och mot hela staden för öfrigt. Jag tycker det är synd om honom, — han är alldeles för genompräktigt finsk — — !

Stockholm d. 21 nov.

— Totus är naturligtvis också envis. Han stannade hemma i går, när jag gick på besök hos Olivecronas, fast jag tydligt visade att jag önskade han skulle följa med. Gunstig herrn anade icke att jag skulle begagna mig af hans obstination. Ty han såg mycket perplex ut, när jag vid hemkomsten framställde mitt länge öfvertänkta förslag om tre timmars fritid för mig hvarje dag, att disponera som jag behagar. Huru skulle jag väl annars kunna göra mitt äktenskap fruktbärande genom att föra anteckningar och sedermera bearbeta dem till »En kvinnas tankar om äktenskapet»? Nu dref jag min gamla plan igenom. Men Totus var tydligen missnöjd, ty det där egendomliga sättet han har att »tjuras», kröp fram emot kvällen och retade mig nu — såsom redan under vår förlofningstid — till den grad, att jag i dag köpte mig biljett till Berlin för mina egna pengar. Jag undrar huru Totus skall upptaga det? Ty jag vet, att det är där skon klämmer och att det måste göra intryck på honom, när han ser, att jag håller mig med egen kassa. — — —

Köpenhamn d. 23 nov.

— — Å — att resa — att resa! Det är ändå det största nöje lifvet beskärt mig! Att vara fri och styra kosan hvart man behagar! Järnvägsbullret lifvar upp mig och ger mina tankar vingar. Främmande trakter hälsa mig välkommen, och stora städer öppna för mig sina mysterier — — —

— — Georg Brandes’ och Holger Drachmanns stad! Härnäst när jag passerar, skall jag göra dem ett besök. Då har jag redan publicerat »En kvinnas tan kar», ryktet har burit mitt namn öfver land och haf, och jag har intagit min plats bland det moderna genombrottets kvinnor — — — !

— — — Dagen går som i ett rus. Mina tankar famna vida vidder, och jag upplefver i fantasien Drachmanns »Forskrevet» på samma ställe där händelsen passerat. — — — Totus är mycket illiterär, men det generar mig icke — på tumanhand. Men beskedlig är han, och jag kan ej önska mig en bättre man vid min sida, när jag fördjupar mig i det stora, rika, lefvande lifvet! — — —

Köpenhamn är annat än Stockholm. Mera originelt, lefvande, farligt och tjusande — och utan de rysliga kontrollerande svenska släktingarna. Här kan man lefva och utveckla sig. Jag är på väg att nå det mål jag föresatt mig — att bli en stor författarinna. Lyckönska mig, min syster, att ha vunnit en man, som understöder mig! Och adressera ditt nästa bref till Berlin!

Din egen syster *Carlot.*

P. S. Här är mycket kallt, men ingen snö. Vintern i Köpenhamn är släkt med den danska kvickheten; — båda äro bitande utan att alls se farliga ut.

Densamma.

IV.

Berlin d. 1 dec.

Älskade syster!

Sedan några tröttsamma dagar göra vi Berlin äran af vårt besök. Jag har sprungit mig fördärfvad med Totus, som aldrig sett Berlin förut och som är så obegripligt smaklös att finna det storartad! Jag kan ju inte gärna bli ensam hemma på hotellet, därför låter jag honom släpa mig med sig. Totus är lam i högra armen af öfveransträngning med mig, och jag unnar honom det. Att kunna vara så simpelt nyfiken! Att gapa på slott och kyrkor, civilt folk och militär, alldeles som hade man aldrig sett ett bättre hus eller en välklädd

människa förut! Jag är mycket glad, att han hade sett Stockholm som ungkarl, annars hade vi blifvit till spektakel för gatpojkarne där.

Tro inte jag talar illa om Totus för dig! Jag säger honom själf allt detta ganska ogeneradt, ty ingenting biter på honom. Det är just det, som ger mig mod. Jag måste medgifva, att han har ett slags takt — den passiva, döfva, engelska takten, som egentligen är flegma. Men den klär honom och föranleder aldrig ordväxling, hvilket är bruk bland så många andra nygifta. Jag har inte förstått sådana unga par förut — nu inser jag, huru lätt det är att inslå det olyckliga replikmaneret.

Min dagbok har jag fört med särskild omsorg. Du skall kanske redan af följande utdrag finna, att jag gått framåt, åtminstone känner jag mig rätt nöjd med en del ordvändningar.

Östersjön d. 28 nov.

Utsträckt i min hytt för sjögången gör jag anteckningar. Det leder tankarna från illamåendet, så länge det ännu ej är mig öfvermäktigt.

Min bröllopsresa! Hm! Kanske jag tänkt mig den annorlunda i mina skolflicksår, men det är så länge sedan, och jag har lärt att se verkligheten i ansiktet och ej fordra mer än den kan gifva.

Vi passerade Själland i dag på morgonen under klart solsken, och det var som om Danmark roat sig med att arrangera jultablåer i bokskogarne för att göra min skilsmässa från Norden, med stort N, riktigt svår. Totus satt och bolmade på sin cigarr utan att gifva akt på stämningsfullheten rundt omkring. Han läste Bædeker och bantågstabeller och var med hela sin själ inne i den öfverhettade kupén.

Men jag erfor egendomliga förnimmelser af landskapen, som om jag sett illustrationer ur »Julrosor». De gåfvo mig en smak i munnen af julgröt och tårtor, och »Nöddebo prästgård» stod lifligt för mig hela Falster igenom, långt ut på Gjedserodde.

Där väntade oss ett obehagligt möte. Vår finska reskamrat, yrvädret, hade genskjutit oss, tagande vägen direkt öfver Östersjön. Det kom från nordost, tjockt som ett snöskred, ljudlöst dränkande millioner flingor i hafvet, hvilka lika ljudlöst ersattes af nya millioner. Farväl med drömmarna om söder och vår, hvilka jag ännu i morse ej öfvergifvit! Totus försöker att hålla sig kry genom att slingra omkring på däck i den hala snösörjan, men han måste allt emellanåt komma ner — för att se efter mig, påstår han naturligtvis! — —

Berlin d. 29 nov.

Det var ju vi, som skulle fara undan snön och vintern! När vi satte foten på det egentliga Europas jord, svek den sista illusionen. Allt var hvitt, himlen klarnade och blef hög, kölden skärpte till, och stjärnorna tände sig öfver ett arktiskt vinterlandskap. Midt ur den bleka prakten dykte Berlin upp vid horisonten med än blekare elektriskt ljus, långa, glimmande lyktrader, villsamma gator, dyra hotell, oeldade rum och kalla sängkläder, mellan hvilka hvarje hopp om en varm söder frös bort och blef till snufva och reumatisk tandvärk. — —

— — Jag har aldrig varit förälskad i en militär, hvilket bevisar att jag är en kvinna öfver medelmåttan. Därför imponerar inte heller den beväpnade fredens hufvudstad på mig. Berlin bär splitternya snöepåletter utan att dåra mig med sin löjtnantshållning. Men Totus är betagen.

I dag middagstiden kom vår oslippliga, envisa finska reskamrat och tog fatt oss. Hela vår resa gestaltar sig till ett gigantiskt snöskred, rullande utför Europas karta med oss som centrum. — — —

Den 2 dec.

Det är outhärdligt! Det här är icke taget ur dagboken, utan ur själfva lifvet. I går kväll hade jag lyckats öfvertala Totus att slita sig lös från ölsejdlarna i Berlin och från Ronacher, och vi stego upp midt i stickmörka natten för att hinna med det första snälltåget söderut och för att ej bli insnöade här. Totus kom motvilligt på fötter och, tänk dig! — han snäste till mig! Det var den första gången. Det var för väl att jag beredt mig på sådant, innan jag gifte mig, annars hade han fått den triumfen att se mig gråta. Jag betänkte, att han druckit förfärliga kvantiteter svart öl kvällen förut och behärskade mig. Men hädanefter blir det slut med svartölet — en sejdel på sin höjd, det är nog.

När räkningen kom, gaf han kyparen en uppsträckning på en ganska flytande rotvälska, hvilket jag tyckte var orättvist och tog karlens försvar. Men då fick jag mig till bästa. Inte direkt ohöfligt, det bade jag aldrig tålt och det vågade han sig icke på, utan så där inbundet bakslugt och ironiskt som om jag varit en tolf års flicka, hvilken ingenting begrep. Det duger inte, att Totus visar humör i betjäningens närvaro. Allraminst när han vet, huru retlig jag är. Det sade jag öppet och bestämdt åt honom nere i vestibylen. Kunde jag veta, att portieren förstod svenska?

Men Totus teg, teg hela vägen till stationen, teg när han ombestyrde bagaget, teg när vi togo plats i kupén, och teg som muren när jag helt uppskrämd meddelade honom, att jag glömt alla våra nycklar framme på bordet i vårt rum på hotellet.

Han gjorde inte ens en min af medkänsla eller öfverraskning, utan tog om en stund vårt handbagage och bar det ur kupén, hvarefter han försvann utan ett ord till mig. Hvad skulle jag taga mig till? Vi hade tre minuter kvar till tågets afgång. Det jäste i mig. Inom ett ögonblick hade jag flyttat sakerna in i kupén igen. Jag var fast besluten att resa med tåget om Totus försummade sig. Det skulle bli hans eget fel. I sista minuten, när konduktören redan låst in mig, kom han tillbaka jämte en bärare, hvilken han beordrade att taga ut bagaget en sista gång, allt utan ett ord till mig. Då måste jag maliciöst fråga:

»Stannar du kvar i Berlin?»

»Ja. Tänker du resa?» svarade han utsökt likgiltigt.

Jag behärskade mig och steg ur. Ögonblicket därpå gick bantåget. Men nu blef det jag som teg. Vi foro till hotellet och afhämtade nycklarna. Sedan dess ha vi ej bytt ett ord, fast det nu är fram på eftermiddagen. Totus är mästare i att tiga. Det blir jag, som bryter tystnaden, huru mycket det än kostar på mig. Tror du jag ens vet huru han upptog mitt biljettköp i Stockholm? Inte ett ord därom har undsluppit honom. Och jag är för stolt att fråga. Men han tager lifvet af mig med sitt tigande.

Din syster *Carlot.*

V.

Berlin d. 2 dec.

Gamle vän!

Jaså — att du ännu är ogift! Så framgår det åtminstone af ditt lilla bref. Jag beklagar dig. Dina små kvickheter bevisa endast din otroliga naivitet i äktenskapsangelägenheter. Och du blir aldrig klokare, innan du gifter dig. —

Jag tycker om Berlin. Det är en stad med kraft och märg, icke just förnäm, utan öppet brutal som en oskrymtad parveny. Och roligt skrytsam är den, inte fint skrytsam, så man blef förargad. Jag trifs här för

ölets skull. Min hustru vantrifs. I alla fall lät hon förmå sig att stanna här öfver ännu en dag, sedan jag bönfallit och öfvertalat henne i flere timmar. Man måste vara höflig och smidig med kvinnfolk, annars kommer man ingen vart med dem.

Det är som om resandet inte bekom mig riktigt väl. Eller är det kanske ölet. Men när man har en hel vinters hälsovård i perspektiv, så är det ju inte mer än billigt, att man tager ut det fina.

Jag är trött efter att ha stigit upp kl. 5 i morse för att göra min hustru till viljes. Hon önskade nämligen vid den tidiga timmen företaga en liten åktur till en bangård — för öfnings skull. Och vi hade förtjusande roligt.

Mera härnäst.

Din *Totus.*

VI.

Weimar d. 4 dec.

Syster Blenda!

Just innan vi vände Berlin ryggen fick jag ditt moraliserande bref. Jag svarar på det från Gœthes och Schillers gamla stad, fast du vore förtjänt af att jag aldrig skref ett ord mera till dig, i stället för att nu återigen spilla krut på kråkor.

Huru kan du på fullt allvar framhålla en hustrus plikter för mig? Och i hvilken ton sedan? Jag visste inte om jag skulle skratta eller bli ond. Om jag vore mindre rättfram och likt andra nygifta behöll mina tankar för mig, då skulle Gudbevars allt vara i sin ordning och du nöjd. Men för att jag nu hyser en smula för stort förtroende till min egen gamla och gifta systers omdöme, så får jag höra henne läsa hustaflan för mig, alldeles sådan som den finns i katekesen. Att du kan vara så — förlåt! — så enfaldig!

Har jag kanske beklagat mig öfver mitt giftermål, fast det egentligen var din tillställning alltsammans, när du började bli rädd för, att jag skulle bli gammal flicka? Har jag det? Nej, inte en gång, fast jag bär ansvaret för dina gärningar, ty utan din mellankomst hade Totus nog fått korgen också den tredje gången. Jag har bara skämtat en smula med Totus och med ert högtidliga sätt att se an en så enkel sak som att folk gifter sig. Jag är lycklig nog och tänker jag är ganska mycket i Totus' smak, efter han så nödvändigt ville ha mig. Det är du själf i din rysliga gammaldags sentimentalitet, som förutsätter allt möjligt olyckligt om oss, bara för att jag inte skrifver till dig med tårar af helig rörelse i pennan och utrop om huru jag afgudar Totus.

Och det får du mig inte heller till. Lika litet som till att afstå från min kallelse. Jag tänker bli författarinna, om du än läste hustaflan för mig bakfram. Ty Totus har visst inga djupare behof af att jag skall egna mig så *helt* åt honom, utan är tvärtom ganska nöjd, tycker jag, öfver att jag ej hänger honom om halsen dygnen igenom. Han är alls icke djupt melankolisk, och jag kan icke begripa hvarifrån du kunnat hitta på ett sådant ord om honom, om ej ur djupet af din egen, redan omtalta, bottenlösa sentimentalitet.

Ja, det här är ett besynnerligt bref från Werthers skalds stad, men du förtjänar intet annat. Om du härnäst skrifver hyggligare och låter bli att predika i angelägenheter, som inte röra dig, och som du tycks missuppfatta i grund, så skall du också få ett hyggligare svar. Nu kan du torka dig om munnen, medan jag går ut med Totus för att äta frukost på Werthers restaurant. Adjö!

Din syster *Carlot.*

VII.

Weimar d. 5 dec.

Gamle vän!

Sedan två dagar är jag inte längre kristen, Gud har fått vika för Gœthe. Min hustru beslöt sig på bantåget, en timme innan vi passerade Weimar, att vi skulle stiga af där och göra vår Gœthestjänst. Här ha vi nu gjort den i trenne dygn, och om min hustrus andakt räcker till, går det väl ett stycke på det fjärde, kan jag tro.

Emedan jag har mina fritimmar just nu och har sprungit omkring ute tillräckligt, kan jag inte gärna använda dem bättre än att försöka bibringa dig, moderne hädare, ett riktigt begrepp om litteraturens vördnadsvärdhet, bedömd efter dess forna hufvudstad och de minnesmärken den besitter.

Det är synd att den moderna litteraturen har vansläktats så, att den knappast äger flikarna kvar af den forna grandezzan för att drapera omkring sig. Ty efter de författare jag känner personligen — man kan ju inte gärna undgå att göra bekantskap med dem på värdshusen i Helsingfors — så förefalla de alla tämligen simpla i bredd med den pomp, som de klassiska tyska författarne visste att utveckla. Jag vet inte om det är deras eget fel, men tager det för gifvet, ty hvarken Gœthe eller Schiller torde ha blifvit i sin ungdom särdeles högt skattade af taxeringsnämnden, men likafullt förstodo de att svinga sig upp i hofkretsarna och sätta sig in midt i den nimbus af förfining och yttre glans, utan hvilka geniet äfven med den bästa vilja har svårt att imponera och göra sig rätt aktadt af mängden.

För min del är jag mest böjd för att akta just detta hos geniet, att kunna höja sig sålunda. Geniet på tidningsbyrån — hvem kan väl få vördnad för det? Geniet i kläder från min egen skräddare, hvilka jag känner både till mönster och snitt, blir aldrig annat än en skräddar kund. Och ett geni, som hvem som helst proponerar brorskål med på ett kafé — ja, det geniet ger jag tusan, ty jag kan svära på, att han vill låna pengar af mig, men har svårt att komma fram med den »enskilda angelägenheten».

Nej, geniet skall vara klädt i hofdräkt från slutet af sjuttonhundratalet, med krås, knäbyxor och silkesstrumpor, stångpiska och peruk. Det skall umgås på vänskaplig fot med kungar och prinsar och likafullt inte krypa för dem, utan säga dem sanningen i klingande satiriska stanzer, hvilka per ord nådigt betalas i mera klingande valuta än hela volymer nu betalas af litterära affärsmän. Geniet skall draga sig tillbaka till sin kunglige gynnares lustslott om somrarna och kyssa drottningen på hand, men hofdamerna på mun i skuggiga bersåer, där fullmånen skiner och fontänen plaskar i bakgrunden för att hindra kyssarna att höras. Geniet skall till slut skaffa sig en egen bostad, som är fylld af hans och hans bedragna hustrus porträtter, utom af alla slags konstföremål, som beundrarinnor sändt honom från England och Italien. Och geniet skall låta sin bostad inlösas af ett tacksamt folk efter sin död — annars är han intet geni rätt och slätt.

Tänk nu bara på pennfäktarne i våra dagar! Huru är det möjligt, att man skall ha respekt för dem? De skrifva ju ingenting, som genast vid första anblicken skulle slå en som klassiskt. I de flesta fall förstår man ju mycket väl hvad de mena — mycket för väl för att inse, att de äro alldeles vanliga människor, som endast äro en smula giftigare än t. ex. vi statens tjänstemän våga vara det. Nej — då vill jag hellre kalla vår tids målare genier. De förstå ännu att måla saker, som åtminstone de, om ej målarne själfva, någon gång finna vägen till de smorda majestätens ögon. Men hvilken af samtidens författare kommer väl så långt?

I en evinnerlig penningknipa lefva de fram sin tid utan grandezza och hofdamskyssar, utan plaskande fontäner i bakgrunden och utan att ens förmå samla kring sig en så pass anständig samling husgeråd, att den under namn af en stor mans hem kunde stå öppen för en tacksam eftervärld, när de själfva ändtligen dött.

Och likafullt finns det väl lika många hof nu som förut och än fler hofdamer och plaskande fontäner.

Jag ville råda en nutidens genisträfvare att göra en titt till Weimar. Där skulle han lära sig, huru han *borde* lefva, och antagligen skulle jämförelsen hos honom väcka hälsosamma betraktelser. Möjligen nedslående, ty han skulle inse sin maktlöshet att höja sig från tidningsbyråarna, från biblioteken i de bästa fall och från värdshusen i de sämsta. Dessutom skulle han få en smula aktning för sin egen s. k. konstgren, när Goethes och Schillers skuggor skulle draga stolta förbi honom i Weimars lummiga slottspark. Det fick åtminstone din vän

Totus.

VIII.

Genève d. 10 dec.

Gamle vän!

Vi äro ändå ohjälpligt naiva, vi nordbor, när det gäller södern. Vi ge oss inte tillfreds innan vi hålla på att frysa ihjäl i rum, som stått med öppna fönster hela vintern igenom så många breddgrader som möjligt ifrån de varma kakelugnarna hemma. Och vi kappas om att låta draga oss vid näsan af en så öfverlägset oförskämd hotellbetjäning, att vi icke en gång våga opponera oss mot den.

För att nå det målet utsätta vi oss med glädje och dödsförakt för järnvägsolyckor, skaka oss sjuka under resor, som räcka i långa veckor, och vaka utan att klaga flera dygn med ens. Vi sluka i oss vår mat utan att hinna tugga den under allt för korta måltidsraster, och vi komma slutligen fram till målet så ledbrutna, sönderskakade och omöjliga till den enklaste matsmältningsprocess, att vi känna dubbelt djupt det oförskämda bemötandet och frånvaron af all den fredliga ro och bekvämlighet hemmet skänker.

Vi kulturmänniskor äro lika naiva när det gäller en lugn lycka, som nordborna äro det vis à vis södern.

Vi förbyta kärlekens lifsvarma förmiddagsstund till en hetsjakt undan lyckan, som väntar oss bara ett par hundra steg från bröllopsgården. Vi jaga undan den genom länder och städer, allt längre och längre, tills vi slutligen upplösta gifva oss till freds med att vi äro tillräckligt långt borta ifrån den. Vi ersätta det ordnade och sunda lifvet i omgifningar, som vi älska och höra till, med en alldeles absurd existens af minutliga penningeutpressningar. I stället för att med länge spard ömhet under björkarna, där barndomens lekar förflutit, stilla utveckla vår kärlek och förmåga att fatta lifvets fullhet, stänga vi oss inne i ett rullande tortyrinstrument, vakta oss oafbrutet för ficktjufvar och profanerande blickar, färdiga att hvarje ögonblick uppvisa vår dyrköpta biljett till denna vansinniga parodi på en värdig och lugn lefnadsnjutning.

Hvarför göra vi så? För att vi äro en samling oförbätterliga narrar allihop, som genast äro färdiga att äta stenar i stället för bröd, bara den goda tonens hypnotisörer räcka oss dem inlindade i silkespapper och säga att de själfva ha låtit stenarna sig väl smaka. Och när vi bitit af våra tänder på dem, skaffa vi oss löständer och knapra på vidare.

Vi nordbor söka upp södern för att den är så långt borta, för att det kostar mycket pengar och för att vi sedan på grund af egen erfarenhet kunna råda andra att göra likaså. Den bedragne har bara en hämnd: att bedraga andra.

Hvarför jag förnedrar mig att spela med i bröllopsresornas moderna farce? Kära du, jag har bindande skäl. Det beror på, att jag inte är mera än *en* människa. Man skall allraminst vara en dubbelmänniska för att

kunna slingra sig undan de honetta pretentioner en ärad släkt har på, att ett burget nygift par skall underkasta sig stenkuren.

Naturligtvis skall man draga långt för fan i våld för att ha sina första små sammandrabbningar på tumanhand och icke blanda in illvilligt väntande vänner i sina äktenskapliga fackstrider — för att uttrycka mig sirligt. Det är det enda, som kan rättfärdiga en så kolossal dumhet och ett så oerhördt våld på vår naturs mest omedelbara instinkter: hvila och ro.

Likasom den bedragnes hämnd är att i sin tur bedraga andra, är den lycklige vises att lyckliggöra och upplysa dem. Så äfven min. Jag förstår hela humbugen, förargas åt den, skrattar åt den — och bekänner spader för en god vän. Du hade likafullt läst bekännelsen mellan raderna i mina bref, och jag vet att du haft hjärta att håna mig hela lifvet igenom för min falska ambition. Men om du är lågsinnad nog att efter denna min nobla uppriktighet fälla något plebejiskt skämt om mig, så beklagar jag bara att jag varit naiv äfven i valet af vänner — — —

Vi ha nu hunnit ända till Genève på väg undan den husliga lyckan. Min hälsa är så godt som bruten af oregelbundet lif och nödtvunget hög diet. Hvad skall den inte bli innan vi öfver rivièran komma fram till Sicilien!

Resultatet af vår bröllopsresa är dock i allo lyckadt nu redan. Strapatserna ha verkligen rubbat vår jämnvikt, så att vi gratulera oss att vara långt borta från släkten. Hvad skulle den väl sagt om den hört oss en kväll i Basel efter 18 timmars oafbruten järnvägsresa?!

Jag tyckte mig den natten se salig svärmor och svärfar och prästen i drömmen. De talade manande allvarsord om mannens plikter mot hustrun, men jag var så öfverretad att jag visade dem lång näsa som en skolpojke och bad dem draga så långt vägen räcker. Naturligtvis togo de min hustru ifrån mig under ett doft bifall af en osynlig folkmängd utanför, och när jag störtade ut efter dem för att röfva henne igen åt mig, blef jag lynchad på stället af en skara damer i kortklippt hår och pince-nez, som buro en fana med inskriptionen: »Rösträtt åt kvinnan och mannens underkufvande!»

Ända till den kvällen hade jag med nästan exemplariskt tålamod tvingat mitt mogna 40 års förnuft att lalla fram söta smekord på dibarnsdialekt, och jag gjorde det som oftast med ett visst barnsligt nöje. Jag har sett barnlösa, gifta män, som på detta sätt lyckats surrogera det felande barnet och sålunda bibehålla sin familjelycka. Därför tog jag efter det genast i början af mitt äktenskap. Min hustru fröjdar sig alltid åt att se mig löjlig och utan värdighet och finner mig så outsägligt »rolig».

Men ju längre resan skred, desto mera nervöst bet jag ihop tänderna bakom jollret, och det kom öfver mig en lust att stickas och bitas midt under smekningarna. Hon brukade mest alltid haka sig på mina få allvarliga yttranden och jag började tyvärr taga efter henne. En eftermiddag i järnvägskupén halkade vi oförsiktigt in på kvinnofrågan, och jag glömde att jag nu om någonsin bort jollra fram mina åsikter.

I stället satte jag eld i blår. Jag visste ju godt förut, att min hustrut t. o. m. tagit del i finsk kvinnoförenings stormiga sammankomster, hvilket jag på sätt och vis tycker om, ty intressen ska' också en kvinna ha, men jag visste aldrig att hon var fanatiker. Kanske också att hennes fanatism satt bara i nerverna eller framkallades af mitt sätt att diskutera frågan.

Alltnog — vi etablerade vårt första stora och betydande missförstånd. Jag lider af en viss ironisk tankegång, när jag ej kan behärska mig, och till råga på vårt reseelände kommer nu att vi stå liksom i harnesk på det tredje dygnet.

Det är nog på sätt och vis lättande att ha fått vara sig själf, om än bara för en half timme. Hvila är det

åtminstone. Jag kryper till sängs i min ensamma ungkarlsbädd, tre rum ifrån min hustru, lämnar framtiden i Guds och hennes händer, fast besluten att tala bara om väder och vind, när vi råkas i morgon.

Vi ha redan genom vissa tysta och kloka öfverenskommelser undvikit att åtminstone nattetid inleda samtal om kvinnans underordnade ställning.

Min hustru får afgöra hvar vi stanna. Hon talar numera om Montreux och Vevey, där hon varit i pension som helt ung flicka. Få se, om hon vill profanera platsen för sina ungdomsdrömmar genom att föra mig dit?

Din *Totus.*

IX.

Genève d. 10 dec.

Kära syster!

Några rader sent på kvällen efter vår ankomst hit kl. 7! — När jag ser Schweiz igen, storma mina ungdomsminnen på mig. Jag har lust att stanna här någon tid och först fram på våren fortsätta vägen till Nizza och Italien. Totus får fara dit nu genast. Jag tror han inte heller har någonting emot förslaget, om inte för er skull därhemma, men ni behöfver ju rakt ingenting veta om det. Ty du är så god och inte skvallrar ur skolan med vår plan!

Vi behöfva båda litet hvila efter resan, och jag vet intet ställe på jorden, där jag hellre tillbringade ett par ensamma månader än Vevey eller Montreux. Huru många halfglömda drömmar slumra ej där oskyldiga, barnsliga och svärmiska, endast väntande på att väckas till lifs i konsten igen. Adressera därför ditt nästa bref till Montreux! Jag finns säkert där, men Totus passar illa i en värld af sextonårs flickdrömmar och får fara vidare. God natt!

Din syster *Carlot.*

X.

Montreux, julaftonen.

Syster Blenda!

Min mening har varit att låta vår korrespondens helt och hållet afstanna efter dina mycket välmenta men litet intelligenta bref, där du ger mig råd i oändlighet, som alla ha det felet att vara fullkomligt urvuxna för moderna människor. Du har julaftonen att tacka för det jag icke är i stånd att vara hjärtlös. I dag, när julgranarna tändas hemma i norden, får nåd gå för rätt. Jag kan inte låta bli att tänka på vårt gamla hem, och du är ju likafullt min syster, fast du älskar att lägga an min mormors later från början af seklet.

Jaså — således finner du mina dagboksutdrag alldeles talanglösa! Det hade jag då till tack för att jag gjorde mig mödan att sända dig dem! Men får jag yttra min åsikt, så är ditt omdöme dateradt af allt annat än litterära bevekelsegrunder. Ty du vill med allt våld ha mig till en mönstertossa, till en riktigt antediluvianskt gammalmodig och underdånig äkta maka, som Totus själf skulle vara den första att finna både löjlig och tråkig.

Nå ja — det är ju inte för att gräla på dig, som jag skrifver mitt julbref, men jag kan inte låta bli att visa, att

jag genomskådat dig, troligtvis klarare än du själf. Gif mig som julklapp ditt löfte att låta Totus och mig hållas som vi för godt finna, och jag skall glömma alla dina oviga försök att skapa vår lycka! I gengäld ger jag dig nu på förhand åter mitt förtroende, som du helt och hållet förverkat.

Ännu en parentes! Glöm mitt skämt om att du anstiftat hela vårt äktenskap! Ty om du än gjort det genom ditt handlingssätt vid vår förlofning, så är det likafullt vi, som gift oss och som bära följderna. —

Naturligtvis blef det ingenting af Totus' resa till Italien utan mig. Han är så hjälplöst väluppfostrad och dresseradt konventionel, så att han visst aldrig skulle våga ett tuppfjät på sidan om ett hyggligt hvardagsäktenskaps utstakade väg. Han följde mig hit, bred och trygg till det yttre, men måhända en liten smul mer nervös än förut. Resan och samvaron med mig ha verkat uppiggande på hans flegma. Det har t. o. m. händt att han förlorat sin retsamma jämvikt ett antal gånger och visat fram helt otvetydiga drag af manlig svaghet och allmänt mänsklig småaktighet. Och vet du, det är inte utan att jag därigenom känner mig honom mera vuxen. En man skall ha sina fel lika väl som kvinnan, annars blir det icke något riktigt »parti egal».

Nej, Totus har icke lyckats bibehålla sin nimbus af klanderlös korrekthet, hvilken så imponerade på dig, att du utsåg honom till min äkta man. Det är redan länge sedan han lät mig gissa till hvad det fanns bakom hans värdighet — det var den morgonen i Berlin, då jag vid affärden från hotellet glömde kvar mina nycklar, och då han höll på att låta mig resa ensam vidare. Sedan dess har jag gjort upptäckt på upptäckt bakom hans reservation och i dag står hela hans karakter afslöjad för mig.

Blif därför inte skrämd, lilla syster! Totus är icke en mera bottenfördärfvad bof, än männen i gemen, men har kanske större talang att maskera sig, än t. ex. din grundärlige man, svåger Berndt, ty du lät allt föra dig bakom ljuset af Totus, fast du kände din man förut. Totus har ett slags fernissa af världsvana, förvärfvad jag vet icke hvar, hvilken bländat ditt barnsliga sinne, emedan svåger Berndt inte har en sådan en gång.

Egentligen är hela den fernissan det mest upprörande snobberi, om man betraktar den från kvinnoföreningssynpunkt, men det bör man bara göra offentligt, när man vill åt männen för deras skrymteri. Oss emellan sagdt är det bäst att vi privatim taga efter männen, om vi vilja komma någon vart, och det ha vi också gjort för länge sedan, ja för så länge sedan, att det kanske egentligen äro de, som lagt an sitt hyckleri efter kvinnornas exempel. Men du har det hyckleriet i bloden, du min ärliga rådgifvarinna, som håller på sanningen i princip, men förordar det mest hejdlösa hyckleri, så snart en bröllopsresas yttre helgd löper den allra minsta fara, såsom t. ex. när jag ville att Totus skulle få fara ensam till Italien.

Nå — min syster lilla — är jag ännu, som naturligt är, alldeles fullkomligt obekant med världen, dess fordringar och dess fördärf?

Ja, hvad skall jag berätta vidare? Jo, Totus befinner sig liksom litet bättre sedan jag fört honom hit undan ölsejdlarna och nattvaket i städerna. Han sysslar med att begapa alperna dagarna i ända, stående i fönstret till vårt lilla hvardagsrum och bristande ut i exklamationer, när molnen forma sig mycket vackert. Han är ju ganska snäll och lätt tillfredsställd, och hans lilla svaghet från resan, att skärpa till sina enstafviga repliker, håller på att låta behärska sig under inflytandet af lugnet här. Han svärmar för höglandet, har yttrat att hans gamla hågför akvarellmåleri åter lifvats upp och får därför en präktig akvarellfärglåda jämte penslar och papper till julklapp af mig. Det är synd att se honom gå så sysslolös, och jag tror att min lilla julklapp skall roa honom mycket.

Jag är själf strängt upptagen af min bok, arbetet fortskrider raskt här i de för mig kända och gamla omgifningarna, och dagarna fly undan. Medan mina tankar syssla med det stora äktenskapsproblemet, känner jag mig nästan som en mor för den stackars Totus, som går och långleds.

För att bevisa att jag icke alldeles misstagit mig angående männens hyckleri och specielt på Totus'

väluppfostrade lögnaktighet — förlåt uttrycket! — så skall jag förmå honom att skrifva ett julbref till dig inom mitt. Du får själf döma huru mycket sanning han skrifver, när du vet huru allt förhåller sig. Och det skall säkert lugna dig betydligt, då du af allt ser att Totus är samma andas barn som du själf, när det gäller det heliga hyckleriet för äktenskapets yttre värdighet.

Jag önskar dig och svåger Berndt allt godt till jul och nyår. Vår julkväll blir litet vemodig, utan barnslighet och naivitet och varm stämning af hem — och utan julgran. Med många hälsningar, din med världen och mannen fullkomligt obekanta syster

Carlot.

XI.

Montreux, julaftonen.

Min kära svägerska!

Ehuru jag tycker det är något litet sent att skrifva julbref hem på själfva julaftonen, rättar jag mig efter min hustrus önskningar och sänder min kära svägerska några rader.

Oaktadt det ju var meningen att vi skulle fira vår jul under Italiens lagerträd och pinier, tillbringa vi den nu här vid Genéversjöns gästvänliga strand. Min dyra hustrus vilja är lag för mig, och vi ha visst icke haft något skäl att ångra vårt beslut.

Vår resa har varit i allo förtjusande. Trots den myckna snön, som fallit söderut i år, finna vi oss särdeles väl här, kännande oss mäktiga att trotsa själfva nordpolen med vår kärleks värme. Jag tänker att Carlot i sina bref gifvit dig en utförlig skildring af vår glada resa genom Europa, hvarför jag bara vill tillägga, att det gifver resan dubbelt behag, när man gör den tillsammans med en person, som känner utlandet så bra förut som Carlot. Naturligtvis alldeles frånsedt den betydelse för hela lifvet en dylik resa får, när det är en ung hustru, som med sin varma tillgifvenhet och sin älskliga glädtighet försötmar hvarje dag under densamma.

Ja, min kära svägerska, på denna den stora kärlekens högtidsdag är det mig särskildt ljuft att uttala min tacksamhet för att du, min älskade hustrus egen syster, vågat anförtro mig ett så ljust och ungt och rikt lif som hennes till vidare utveckling och bringande till blomning.

Tyvärr gör kanske skillnaden i våra år och den oss alla vidlådande mänskliga ofullkomligheten, att jag icke med ögonblicklig framgång kan rödja lifvets alla stötestenar ur min älskade hustrus väg, men det som brister i min förmåga, skall säkert inför er, mina kära släktingar, ersättas af min goda vilja och min stora, alltbehärskande ömhet och tillgifvenhet för henne.

Liksom tvenne fåglar, utflugna i världen utan annat att trygga sig vid, än sin ömsesidiga, gränslösa kärlek, sända vi er därhemma kring julgranen våra varma hälsningar. Behöfver jag säga att jag längtar efter den stund, då jag åter skall omslutas af edra armar och med blodsbandets rätt intaga min plats bland edra närmaste? Med mina broderliga hälsningar till Berndt, din tillgifne och lycklige svåger

Totus.

XII.

Leysin d. 6 jan.

Käre svåger!

God fortsättning på det nya året önskas din hustru och dig! Vi ha, som du af adressen ser, bytt vistelseort med årsskiftet. Montreux var bra nog, men bristen på sol förmådde oss att söka oss högre upp i Alperna. Och vi äro nöjda här, oaktadt omgifningen af lungsotspatienter, ty luften är härlig och Carlot, som annars varit öfverallt, har icke förut vistats vintertid på fem tusen fots höjd och finner det därför förtjusande.

Som sagdt, allt är bra och vore ändå bättre, om jag ägde en lite klarare inblick i de nya ekonomiska villkor, i hvilka mitt giftermål infört mig. Ty uppriktigt taladt var jag vid tiden före mitt bröllop så upptagen af min lycka, att jag icke stort gjorde mig reda för de oslippliga ekonomika, hvilka nu åter börja göra sitt tryck gällande. Jag lugnade mig i medvetandet om att min hustru var långtifrån lottlös hvad denna världens goda angår, och jag bekymrade mig icke om att taga närmare reda på hvar och huru hennes tillgångar voro placerade.

Jag ber dig att icke därför förebrå mig saknad af praktiskt sinne och förutseende klokhet. Lyckan kommer en att glömma så mycket, och man kan ju inte heller med det första görliga ryka på sina nya släktingar för att pumpa dem angående sin hustrus förmögenhet. Men emedan vår resa ställt sig mycket dyr, beroende också på min hustrus vanor, hvilka naturligtvis jag är den förste att respektera, måste jag nu förfråga mig hos dig om möjligheten att till en början utbekomma hennes räntor, ty mina egna tillgångar äro ganska begränsade. Ännu tynga mig en del studieskulder, och jag vore ganska tacksam för ett bidrag till vår resebudget.

Jag besvärar dig, min käre svåger, med dessa angelägenheter, emedan du ju varit min hustrus förmyndare och emedan jag ej ville afhandla dem med henne, då ju smekmånadens paradis kunde bli stördt i sin harmoni genom dylika kylande och krassa diskussionsämnen. Med många hälsningar till min älskvärda svägerska, din tillgifne broder

Totus.

XIII.

Leysin d. 10 jan.

Syster Blenda!

Såsom du redan anat i ditt bref till Montreux, skulle det ej mera träffa mig där. Totus' svärmeri för Alperna, hvilket han insupit på sina första bergspromenader, har fört oss upp till höjderna — för solens skull heter det. Jag gaf vika som en lydig hustru anstår, och jag hoppas att du antecknar det mig till favör i din bok öfver vårt äktenskap. Ty att du för en sådan på basis af mina bref är helt visst, annars skulle du omöjligt med sådan sakkännedom kunna yttra dig om dess detaljer. Det bästa minne förslår ej därtill — om det icke gäller ens eget äkta förbund.

Ja så — jag har emellertid att tacka dig för ett ganska hyggligt bref och för försändningen af nyutkommen svensk jullitteratur. Det förra bevisar att du ändå kan taga ditt förnuft till fånga, bara jag tvingar dig därtill. Det var ju ett helt resonabelt bref, som hedrar min gamla syster. När du visar ett sådant prof på ett nästan upplyst förstånd, ger du ju hopp om att vår brefväxling kan fortfara.

Det ser ju t. o. m. ut som skulle du börjat intressera dig för skönlitteraturen. Du har alldeles rätt i din anmärkning, att den litterära skörden i år är underhaltig. Författarne ha allihop blindt rusat in i realismens

återvändsgränd, men nu löpa de hals öfver hufvud tillbaka och ropa högt att de göra renässans, medan Strindberg alldeles ensam i den smutsiga grändens botten försöker bryta igenom de sekelgamla murarna och öppna nya vägar. Ja, ser du — jag håller på Strindberg trots allt. Han är ett geni och en personlighet, och det äro inte alla som kunna föra en penna.

Hans fel och hans förtjänst är att han icke mäklar med publiken och dess smak, d. v. s. med kvinnorna. Den manliga litterära publiken finns icke till annat än i tidningsspalterna som recensörer och i sällskapslifvet som resonnörer. Men ingendera slaget är verkligt litterär publik, ty de förra ha bara ögnat igenom ett gratisexemplar af boken för att kunna förtjäna en hacka på en recension efter redaktionens recept, där åtminstone titeln och innehållet böra vara ungefär rätt återgifna, de senare ha hela sitt litterära vetande just från dylika recensioner.

Den litterära publiken, det är vi — kvinnorna.

Nu har Strindberg riskerat skrifva ner alldeles käckt och utan omsvep sin ensidiga och falska uppfattning om oss, men vi ha naturligtvis icke varit karlar nog att kunna smälta en så grof oartighet. Vi, som just opponerat oss mot den gamla ridderlighetens floskler, vi, som gått och längtat efter osminkad sanning och minsann själfva sagt ut den om männen — vi skrika som yra höns för att en känd, kvick satiriker, som aldrig i sitt lif kunnat svarfva till en artighet, är konsekvent och modig nog att säga oss annat än komplimanger! Nej — vi ha allt för länge blifvit matade med sötsaker för att med ens byta om diet. Vi ha för litet självförtroende och lugn syn på tingen, då vi låta bringa oss ur fattningen af litet offentlig oförskämdhet mot vårt kön. Och det är också Strindbergs förtjänst, att han kan reagera på oss som en droppe kraftig syra. Aldrig skulle det falla männen in att formligen sammangadda sitt hat mot en som skymfat deras kön. Ty de äro utvecklade individer hvar för sig — ingen homogen massa.

Jag har kommit på dessa tankar genom arbetet på min bok. Den blir ej i mina medsystrars smak, och det är naturligtvis en förtjänst. Jag börjar alltmer att emancipera mig från emancipationen, som får en allt tydligare prägel af en handtverkarstrejk mot männen. Alldeles som vore de verkligen vår erkända öfverklass! Vår smidighet, vår skönhet, vår hela medfödda diplomatiska intelligens skulle vi då kasta på sophögen för att bli röstmaskiner i demokratiens tjänst! Det är därom min bok handlar.

Till slut några ord om Totus. Jag tror han umgås med planer att skrifva till svåger Berndt i affärer, åtminstone har han låtit undfalla sig några ord därom. Då de två icke varit affärsvänner före mitt bröllop, kan det inte gälla annat än *mina* affärer. Och därför ber jag dig på det bestämdaste tillhålla svåger Berndt att hänvisa Totus till mig vis à vis de affärerna, ty det är *jag,* som har att säga i dem. Det förtryter mig att se en gammal, praktisk man som Totus vara så blyg för sin hustru, att han ej med henne kan afhandla en simpel penningfråga, utan går som katten kring het gröt och skrifver bref till hennes ombudsmän och släktingar i stället för att tala rent språk. Mera härnäst, din syster

Carlot.

XIV.

Leysin d. 26 jan.

Gamle vän!

Det är icke alldeles utan att jag är ond. På mig själf, förstås, aldrig på min hustru eller hennes släktingar, ty en gift mans första plikt är att taga all skuld på sig, annars går en samlefnad illa i lås.

Jag har nämligen låtit narra mig att skrifva ett gudsnådligt julbref till min svägerska, emedan man inte gärna kan skrifva annorlunda till en nästan obekant, äldre kvinnsperson, som man råkat bli släkt med, och emedan jag därigenom hoppades kunna bereda terrängen för mina affärstransaktioner. Men det var att lita för mycket på kvinnors förmåga att läsa mellan raderna. Ty nu har jag fått svar af hennes man, till hvilken jag naturligtvis hänvände mig med själfva affärsbrefvet, fast jag visste att det är frun ensam, som har att säga i det huset.

Min gamle vän! När du gifter dig — hvilket du snart skall göra — så kom ihåg att genast klappa och klarera alla hemgifts- och penningfrågor så länge järnet är varmt, d. v. s. så länge du har den nya, främmande familjemedlemmens auktoritet i behåll, annars går tiden dig ur händerna.

Min hustrus svåger, som är jurist och affärsman och som under åtta år varit hennes förmyndare, har — det är klart — efter sin pupills giftermål ingenting mer att skaffa med hennes arf. Nu är det hon själf som bestämmer om det. Jag har bara att vända mig till min egen hustru med mina penningbekymmer, skrifver det nötet.

Jag tycker just hvad hon skall bli förtjust, när jag kommer med min förklaring att hon måste skänka mig 30,000 till mina ungkarlsskulder! Hon, som aldrig förbrukat mera än 4,000 om året och som är prononcerad gift kvinnas äganderätts människa! Innan jag kommer fram med det förslaget till min hustru, skall vår smekmånad vara definitivt afslutad. Men jag har tänkt utsträcka den öfver en tidrymd af flera år, om möjligt ända till min graf. Alltså kan jag aldrig tala till henne om mina skulder. Nej, gå i kloster, Totus — du är för naiv och finkänslig för ett praktiskt kvinnans äganderätts tidehvarf!

Jag har således att välja mellan min smekmånads afslutande eller mina penningbekymmers fortvarande. Jag väljer det senare och sänder dig härmedels en växel på 2,000 med mitt accept, hvilken du måste utställa och diskontera. Jag vill längre fram försöka med ett bevekande bref till min svägerska, som har makten.

Så godt som alldeles strandsatt, väntar jag nu med spänning ankomsten af växelns belopp, för hvilket ju min hustrus arf i alla händelser står som yttersta säkerhet. Viss på att du med omgående tillställer mig valutan, förblir jag din gamle vän

Totus.

XV.

Leysin d. 8 febr.

Kära syster!

Jag har just nu slutat läsningen af ditt långa bref och kan ej annat än storskratta. Det är ändå nästan för starkt att du skall taga parti emot mig och uppmana mig att betänka vår lycka! Du skulle naturligtvis helst se, att jag på mina knän bönföll om att få lämna Totus mitt arf, efter han inte annars vill ha det. Det vore en »sann kvinnas» hållning i frågan, förstås.

Jo, du är god. Du begriper då ingenting alls? Du behöfver då ännu tydligare bevis, innan du inser hvilka jubelhycklare männen äro? Du märker då inte, att vi helt behändigt fångat våra värde män i deras egen fåfänga och feghet? D. v. s. det har jag gjort; du har bara varit min medhjälparinna genom ditt s. k. goda hjärta, hvilket icke är annat än en ingrodd afsky för att se den nyktra sanningen i ansiktet och en ohejdad vana att sopa med hartassen öfver karlarnes narraktighet, för att kantänka bibehålla »kärleken» till dem.

I ditt bref har du ej ett enda roligt ord om Berndt, fast det är tydligt att han skämts för att inför Totus tillstå att jag tagit mina pengar om hand själf, ty enligt gängse bruk borde de ju ha gått ifrån Berndts byrålåda direkt till Totus' björnar. Det är förstås omöjligt för hans fåfänga att medgifva, att han böjt sig för min vilja! Om Berndt förmått sig därtill, hade Totus för länge sedan vändt sig till mig, i stället för att nu göra sig dubbelt löjlig genom brefvet till dig. Kan man tänka sig ett större hyckleri och ett mera bakvändt sätt att behandla affärer?

Nu går han här och hänger hufvudet sedan flere veckor, är utan aptit och talar om att vi måste resa hem nu redan för hans arbetens skull. Han glömmer att han tagit tjänstledighet på ett helt år. Hvarför bekänner han inte sina bekymmer för mig? Så kolossalt dum är han väl ändå inte att han tror att jag tror att han gift sig med mig af ren skolpojkskärlek, utan en baktanke på mina pengar! Han är ju gamla karlen, som borde se att jag inte väntar på annat än att få betala min lycka med ett par goda, räntebärande obligationer, dem pappa i tiden haft förutseendet att förse mig med just för det ändamålet.

Ty hvad är väl hemgiften annars till, kära du?

Nej, Totus får allt se sig om efter någon inkomst här på utrikes botten, om han ej vackert vänder sig till mig med ett öppet och ärligt ord. Hela denna komedi retar mig så, att jag på fullt allvar börjar spela med i den och låtsar ingenting förstå, fast jag är den enda af oss, som fattar löjligheten i hela dess gigantiska vidd. Det är mitt fasta beslut att ingenting märka, och jag anser mig vara i min fulla rätt, när jag skämtar med hyckleriet i det längsta, efter Berndt en gång satt mig i tillfälle därtill. De ha ju i nödfall den juridiska rätten på sin sida. Totus är ju min vigde förmyndare — hvarför gör han då så mycket omständigheter med en så brutalt klar sak?

Allt hvad du i ditt bref talar om hans finkänslighet och smekmånadsblyghet är det renaste nonsens. Tror du inte att jag, som är Totus inpå lifvet, vet att bedöma de sakerna bättre än du? Jag tycker det går för långt, när jag ser en flintskallig, gammal herre med stor mage och löständer spela en förälskad skolpojke, då han inte vet, huru han skall betala hotellräkningen.

Men det kan icke förnekas att Totus är ganska blid och älskvärd under dessa omständigheter. Han målar akvarell, så länge det är dager, bjuder kreti och pleti för att se sin utställning uppe i vårt stora rum och talar med beslöjad röst om möjligheten af att den eller den skall köpa en af hans små taflor. Det klär honom, han är blygsam och sparsam, undfallande mot mig och mot hotellbetjäningen, så att jag nästan önskar han inte så snart måtte göra sin stora, oundvikliga cession för mig och på nytt få pengar och lefnadsmod.

Hvad mig själf angår, finner jag mig utmärkt väl af höglandsluften, mina tankar skärpas och hela min varelse vinner i spänstighet och beslutsamhet. Vår omgifning erbjuder icke mycket af intresse. Totus har gjort ett litet, klumpigt försök att väcka min tungt sofvande svartsjuka genom att kurtisera sin bordsgranne, en äldre fransyska, men t. o. m. hon upptog hans galanteri med en viss nedlåtande vänlighet, som alldeles bröt af udden på hans afsikt därmed. Jag nästan föraktade honom.

Om den stora inställelsedagen inträffar snart, är det min afsikt att som rekreation bjuda Totus på en vinterfärd öfver Simplonpasset. Det är ju den vackraste vägen till Italien, och jag har länge haft den i kikaren. En vinterfärd i högalperna är det härligaste som finns. Redan här i Leysin har man så storartade utsikter, att Totus pensel ännu så länge får afstå från att måla dem, fast han verkligen har en viss talang, som jag ej väntat mig.

För några dagar sedan såg det redan ut som skulle Totus på något mystiskt sätt skaffat sig tillgångar. Han betalade hotellräkningen och såg menande ut, men nu är allt åter vid det gamla, och jag motser uppgörelsen med det snaraste.

Jag är lycklig nog och beklagar att du så litet förstår min lycka.

Din syster *Carlot.*

XVI.

Leysin d. 10 febr.

Gamle vän!

Det går med stora steg mot misär — fysisk, om jag fortsätter med min politik hittills — moralisk, om jag uppger min ställning som självständig man, sedan jag varit dum nog att intaga en sådan gent emot min hustru. Hela felet ligger i min förbannade efterlåtenhet med att genast taga reda på huru affärerna stodo. Ty hade jag vetat att min hustru af sin svåger tillskansat sig förmyndarskapet öfver sig själf, så hade jag genast inslagit en annan taktik.

Tack skall du ha för dina vackra bemödanden att stå mig bi! Jag borde ju ha förutsett att min kredit var nog strängt anlitad förut under dessa kristider för att slå ner mina förhoppningar något litet. Men nog är det ändå kusligt att nödgas lämna ett fullgodt papper på 2,000 i privata procentarhänder mot 20 procents ränta och utbekommandet af endast usla 800! Ja, det stod ju ingenting annat att göra! Du hade rätt i att operera som du gjort. Pengarna förslogo till hotellräkningen, och det blef jämt så mycket öfver, att jag kan få en tredjeklassbiljett hem. Den här gången får min hustru utan vidare reflexioner från min sida betala sin returbiljett själf.

Du kan tro att jag haft det idylliskt under de senaste veckorna. Mina tankar ha gått i cirkel omkring en tom plånbok och en börs med några fattiga guld- och silfvermynt uti. Och ha de gjort en afvikning, så har det varit till en ung hustru, som har mycket pengar, men som säkert är listigare än alla andra djur på jorden, och som därför spelar okunnig om min misär, fast jag allt skarpare misstänker, att hon gissat sig till hela sammanhanget och naturligtvis till mycket godt utöfver det.

Jag har länge sedan räknat ut huru många cigarrer jag har råd att röka om dagen, och det är inte många. Jag ertappar mig med att ödmjukt lyssna till rumstäderskans skvaller, emedan jag ej kan gifva henne drickspengar. Jag öfverraskar mig med att stiga upp, när kyparen kommer in till oss med kaffet, såsom vore han min förman, och jag kom fast för mig själf här om dagen, när jag gjorde en djup bugning för brefbäraren i hopp om ett rekommenderadt bref.

Det är den fege äfventyrarens, bedragarens och lismarens instinkter, som min prekära affärsställning uppammat och som träda i dagen utan att jag förmår behärska dem. Jag har blifvit mycket usel — men samtidigt filosof.

Min hustrus obekymrade väsen skriar gällt emot mitt själstillstånd och får en prägel af hjärtlöst lättsinne. Jag har ofta svårt att tro, att hon anar mitt lidande, ty gör hon det, så besitter hon en upprörande kallsinnighet.

Du inser klart hvilken sorglig parodi min bröllopsresa blifvit under dylika villkor. Än mindre lyckad är den betraktad ur hälsosynpunkt. Jag hade redan hämtat mig smått efter den ansträngande, stora järnvägsresan, men med de nedslående brefven från min hustrus anhöriga föllo alla mina gamla, tunga näringsbekymmer åter öfver mig, fast jag trodde, att jag sagt dem farväl för evigt. Och på mindre än en månad ha de totalt undergräft den lilla rest af hälsa, jag hade kvar. Nu är jag så godt som sinnessjuk, när jag kan göra mig alla dessa bekymmer på fullt allvar, oaktadt min egen hustru har pengar nog att genast sopa dem i väg allihop.

Det är ett gammalt kärt arbete, som sysselsatt och distraherat mig en smula. Jag målar akvarell igen. Tack vare det har jag kunnat uthärda t. o. m. missräkningen med ditt bref. När brefbäraren kom med det, lefde jag upp ånyo. Med 2,000 francs skulle jag kunna afsluta vår bröllopsresa anständigt och min nedslagenhet från de föregående dagarne gaf rum för en nästan barnslig glädje. Tills jag bröt brefvet — — — !!

I förgår, dagen efter ditt brefs ankomst, hade jag ett par rika engelska lungsotister upp på vårt rum för att bese mina akvareller. Jag hyste ett vansinnigt hopp att de för en rund summa skulle köpa dem allihop, så att jag trots allt skulle kunna rädda min ära inför min hustru och vår bröllopsresa inför hennes släktingar. Men de hostande idioterna gapade endast dumt på mina alplandskap och försäkrade att de voro mycket välgjorda för att vara af en dilettant ...

Nu kan du ha full rätt att anse mig obotligt galen, som ej under sådana själsmarter vändt mig till min hustru och förklarat huru allt hängde ihop. Men, ser du — det är just knuten! På den förklaringen hänger mitt äktenskaps hela framtid. Det är det olyckliga att hemgiftsfrågan numera blifvit alldeles för brännande för att låta sig afhandlas med tillbörlig likgiltighet och lugn värdighet. Den har skärpt till sig dag för dag, ju längre jag uppskjutit förklaringen, och nu har jag i min dumhet drifvit den till sin spets genom att skrifva till släkten. Om jag gjort förklaringen tidigare, hade min situation varit räddad. Nu blir det att gifva tappt och falla till ett slags ful bönbok, hvilket förstör mitt anseende ohjälpligt i min hustrus — ja, hvarför inte också i mina egna ögon. Och så får jag bära följderna i all framtid.

Men afgörandets stund nalkas. I morgon gör jag slag i saken och meddelar min hustru mitt beslut att resa hem. Det blir den enda lösningen, som räddar min ära. Men hvad skall släkten säga — — — ?!

På ett snart, men kusligt återseende! Din gamle vän

Totus.

XVII.

Italien, Pallanza d. 26 febr.

Gamle vän!

Allt är öfverståndet från och med näringsbekymren t. o. m. vinterresan öfver Alperna i öppen släde. Nu håller jag dolce far niente på hotellets trädgårdsterrass i sommarsolsken och tjugu graders värme och känner mig som en lycklig lazzaron, hvartill väl jag i likhet med de flesta andra förnuftiga människor är född, ehuru en för nordlig breddgrad, statslyceer och en obligatorisk skuldsättning fört mig in på en så helt olika bana som senatstjänstemannens. Det kunde dock vara så godt att jag en gång insåg min egentliga kallelse, och för det har jag naturligtvis att tacka min hustru.

I alla fall tarfvar alltsammans sin lilla förklaring.

För omkring två veckor sedan var jag ju, som du minns, besluten att återvända kem. Och jag sade min hustru det helt lugnt och fast med en liten biton af melankoli öfver att sålunda nödgas afbryta vår förtjusande bröllopsresa, hvilken vi båda säkert föreställt oss en liten smul annorlunda såväl till längd som bredd. Hon svarade ingenting, men jag öfverraskade henne med en blick, som jag utan fara för öfverdrift kan kalla omild, och som jag bemärkt någon gång förut, när situationen spetsat till sig.

Då upprepade jag mycket beskedligt mitt beslut och tillade en höflig fråga om hon verkligen på detta älskliga sätt, alldeles utan motsägelser, för vår kärleks skull ville foga sig däri, och jag tackade henne helt

varm om hjärtat. Därpå tog jag modigt tre steg tillbaka för att undvika blixten, som bröt fram ur hennes stolta öga. Och på blixten följde åskslaget, åstadkommet af en dörr, som dånande slogs igen om min hustrus kära, junoniska gestalt.

När jag vaknade till fullt medvetande ur bedöfningen efter åskslaget, var det redan mörkt och man ringde till dinern. Jag kunde omöjligt göra rätt klart för mig hvad som passerat, jag kände en tyngd i bakhufvudet och sökte förgäfves efter orsaken till den elektriska urladdningen. Jag måste medgifva att jag tidigare observerat, det atmosfären varit ganska starkt laddad, men jag hade också känt en inre tillfredsställelse öfver att så bra ha kunnat behärska naturmakterna under långa, dystra, penninglösa veckor. Och likafullt bragte mig resultatet af all min själfbehärskning och kloka besinning just samma åskslag, som alla mina sträfvanden gått ut på att förebygga! De organiska elektricitetsbatterierna äro ändå litet svårare att sköta än en vanlig Voltastapel.

Vid dinern var det som om min hustru och jag för första gången sett hvarandra och som om vi tegat af höflighetsskäl för att icke synas påflugna. Jag vågade knappast fylla hennes vinglas af fruktan att jag skulle göra det på något ofrivilligt vis sårande. Efter ett omätligt långt sittande sida vid sida utan en blick på hvarandra, bjöds desserten ändtligen omkring, och efter den störtade jag mig ut på verandan, tacksam djupt in i hjärtat för att allt aflupit så lyckligt vid bordet, och för att vår hemresa hade förblifvit en sak mellan oss.

När jag skulle säga min hustru god natt, kom det slutligen till ett afgörande. Hon satte sig i soffan likt en matmor, som skall afskeda sin köksa. Köksan — det var jag. Jag hade fattat ett oryggligt beslut att icke tappa min jämvikt och ett annat lika oryggligt att icke försvara mig med ett halft ord för min djupt fördömliga handling att tala om hemresa. Och så intog jag köksans position nära dörren för att hålla reträtten fri.

»Har du verkligen betänkt,» började hon, »har du verkligen betänkt hvad de komma att säga där hemma, om vi så här snöpligt afbryta vår så ståtligt började resa? Har du verkligen betänkt hvilka miner dina förmän och ämbetskamrater skola göra, när du återkommer om ett par månader, du, som tagit tjänstledighet för ett helt år? Har du verkligen betänkt att du rest ut också för att sköta om din hälsa, hvilken minsann tycks tåla vid det, och att du nu måste lämna alltsammans? Och har du slutligen betänkt huru jag, som är bunden af sällskapsvärldens tusen små hänsyn, har du betänkt huru jag skall känna det att komma hem i förtid och höra alla mina väninnors närgångna frågor?»

»Ja,» svarade jag enstafvigt, men dystert och förkrossadt.

»Nå, då begriper du också, att det omöjligt låter sig göra,» sade hon bestämdt och steg upp.

»Ändå mindre låter det sig göra, att vi stanna utomlands,» sade jag allvarligt.

» Hvarför det, om jag får taga mig djärfheten att fråga?» härmade hon mig.

»Emedan jag alldeles saknar medel att vistas här längre. Än mindre kunna vi resa vidare. Jag har knappast nog för vår hemresa!» — Allt detta sade jag med exemplariskt lugn, beslutsamt och med manlig energi i stämman.

»Ack, Totus, Totus! Har du då inte ställt det bättre för din egen bröllopsresa? Är du en sådan slarf? O, om jag hade anat det!»

»Jag är ingen slarf,» svarade jag lugnt som förut, »jag har gjort hvad jag kunnat, men en senatstjänsteman har inga guldgrufvor att ösa ur.»

»Och likafullt har du lockat mig med på en dylik äfventyrarresa! Du borde ändå ha gissat att jag inte är van

vid att stryka land och rike omkring med en karl, som ej vet huru han på hederligt vis skall föra mig hem igen!»

»Jag har gissat det länge sedan, och därför resa vi hem i morgon. God natt!»

Det följde intet svar. Jag stängde igen dörren om mig och gick med högburet hufvud till mitt rum. Jag hade handlat som en man och skulle sofva godt på saken.

Men en half timme senare knackade det på min dörr, när jag redan höll på att somna in, och jag fick en hallucination om att min hustru ville knacka in hjärnan på mig med vigselringen. Därpå blef det till en hackspett, som hackade efter ögonen på mig, men jag vaknade när jag vred mig undan den otäcka fågeln och märkte, att det var på dörren det knackade. Jag blef inte stort klokare af den upptäckten, men allra minst föreställde jag mig, att jag nu gick för att öppna dörren till alldeles nya utsikter.

Det var min hustru, som stod där i sin vackra nattdräkt, och jag uppfångade ett uttryck i hennes ansikte, som jag kom ihåg från tiderna före vårt bröllop, när vi kommo öfverens som allra bäst. Jag gned mig förvånad i ögonen, men hon jagade mig till sängs igen och satte sig hos mig på sängkanten.

»Jo, jag kommer för att säga dig att det fallit mig något in,» sade hon nästan ömt och med ånger i stämman.

»Hvad kan det vara?» frågade jag nyfiken.

»Jo, det har fallit mig in ett sätt, på hvilket vi kunna förlänga vår bröllopsresa ...»

»Hvilket sätt då?» frågade jag med välgjord, stigande förvåning.

»Jo, jag kom att tänka på, att jag ju har ett litet arf, och att vi kunna taga af det.»

»Det hade jag då alldeles glömt!» utropade jag och satte mig upp i bädden »Det är ju sant!... Och vi behöfva inte resa hem!... O, du lilla, rara Carlot ...»

Resten af diskussionen fördes med många smekord och under en oss båda helt plötsligt påkommen vänlig förtrolighet, som hör till äktenskapets allra angenämaste öfverraskningar. Vi voro båda så hjärtligt glada och belåtna åt det oväntade arffyndet, och slutligen hade min hustru den förtjusande lilla uppriktigheten att kasta sig om min hals och hviska:

»Du har således ändå inte gift dig med mig för pengarnas skull?»

Min förvåning öfver en sådan fråga var gränslös.

»Tänk att du så helt kunde glömma min förmögenhet!» sade hon därpå.

»Ja, tänk det!» sade jag bara.

Men tre dagar efteråt åkte vi med dödsförakt i öppna slädar öfver Simplon.

Hvarken hotande laviner eller snöstormar afkylde vårt goda lynne. Italien tog emot oss med sommarsolsken och mandelblom, härliga, mörkröda camelior och en luft af balsam.

Allt detta har jag min manliga ståndaktighet att tacka för. Utom min hustru, förstås. Välsignadt vare äktenskapet! Din gamle vän

Totus.

XVIII.

Italien, Pallanza d. 28 febr.

Kära syster!

Det är ganska länge sedan jag skref till dig, ty sedan mitt senaste bref har allting gått efter noter, och jag har ingenting särskildt att beklaga mig öfver. Mina dagboksanteckningar med beskrifningar från vår resa, särskildt från vinterresan öfver Simplonpasset, äro alltför talanglösa för att sändas till en med så utsökt litterär smak begåfvad syster.

Såsom jag senast förutsade kom Totus verkligen ett par dagar därpå till mig med den länge väntade, stora bekännelsen att han saknade medel för vår vidare utrikesvistelse och yrkade därför på att vi skulle resa hem — kantänka! Jag måste medgifva, att han ganska konsekvent funderat ut sättet att meddela mig den välkända nyheten. Det skedde alldeles i stil med det manliga hyckleriet i öfrigt. Jag hade mycket svårt att locka ur honom hvar skon klämde. Han höll bara envist på hemresan, utan att uppgifva tydliga skäl för den, och jag låtsade till slut vara med därom. Men jag gaf honom dock ett par dagars betänketid att yttermera besinna sig. Jag vill icke påstå, att han var mycket angenäm att ha i rum under de dagarna, vi bytte icke många ord, han såg ut som ett åskmoln, och hans enstafviga repliker började få igen sin försvunna skärpa.

Dagen före den beramade afresan kom han in på mitt rum och förklarade vidt och bredt hvilken storslagen och stoisk man han var. Jag lät honom gå på, viss om att slutklämmen af all hans heroism skulle bli det nödvändiga vädjandet till mitt arf, men den lät vänta på sig. Totus tycks ha ovanligt svårt för att vara uppriktig, långt svårare än männen i gemen, tror jag — så ingrodd är hans öfverlägsna fåfänga och hans inbilskhet att detta skall vara den s. k. karaktersstyrkan.

Till slut fann jag hans töfvande för komiskt, bytte om sätt och tog honom på det ömma. Jag tror rakt han varit fåfäng nog att fara hem, om jag ej gjort det. Men fara hem, det ville jag då rakt inte. Inte heller önskade jag lifligt numera att Totus skulle fara ensam; jag har vant mig vid honom, hans flegma är borta, och det har kommit ett vackert drag af ödmjukhet öfver honom i stället, hvilket drag är en stor vinst för hans karakter och för hela vår samlefnad. Får jag ännu uppfostra honom i enrum under ett halft år, så tror jag han kan bli en rätt presentabel och angenäm äkta man.

Alltnog — jag tog honom på det ömma. Det är ändå märkvärdigt att man med fog tror sig kunna kalla kvinnorna mera fåfänga än männen! Aldrig hade en bildad kvinna kunnat falla i en så ytterst genomskinlig snara, som den jag tog Totus i. Den manliga fåfängan behöfver bara helt litet understödjas af en skicklig kvinna för att en s. k. stark karakter skall bli mjuk som vax. Jag behöfde endast säga Totus att han visst inte burit sig så lumpet åt och gift sig med mig för penningarnas skull, för att han skulle börja jollra som ett barn igen och lydigt följa mig hvart jag behagade. Han trifs så förträffligt i det gamla hyckleriet, det är lika nödvändigt för honom som luften, och jag börjar finna det klokast att låta honom hållas där. Hvarför förstöra ditt vackra verk: vårt äktenskap, genom att tvinga Totus att se dess komiska sida, då han absolut inte vill det? Jag tror han nog har sinne för det roliga, när han är ensam eller bland goda vänner, men tyst — tal' aldrig om'et!

Det blir i alla fall jag, som drager det längsta strået, emedan jag har mammon på min sida, och jag kan ju småningom medgifva för dig, min gamla syster, att du i det hela taget handlat rätt klokt. Mina erfarenheter under de senaste veckorna äro icke oangenäma. Visserligen stiger Totus icke till någon svindlande höjd i min högaktning, men han balanserar rätt bra på den plats han står. Och gör han något alltför dristigt försök att komma till någon mera imponerande höjd, så har jag tusen trådar i händerna för att moderera hans

kraftyttringar och draga honom beskedligt just till den plats, jag önskar att han skall intaga.

Jag börjar alltmera klart inse, hvilket ansvar jag bär för honom. Lugna dig, gamla syster, jag har beslutit, att Totus skall bli en god ämbetsman, som hans pappa före honom, och en tillfredsställande äkta dito.

Vi ha det bra. Totus får dricka så mycket äkta italienskt vin han orkar med, och tillsvidare vet jag inte något bättre, som han begär af lifvet. Med en förnuftig och stark vilja, som leder honom, skall han t. o. m. få igen sin betydligt kantstötta hälsa, bara han hinner.

Din syster *Carlot.*

XIX.

Bellaggio, Comosjön, d. 10 mars.

Kära syster!

Ändtligen lofvar allting arrangera sig till en normal och hygglig bröllopsresa. Hittills ha vi två, Totus och jag, varit alldeles för mycket i vägen för hvarandra, ty säg hvad man vill, två halffrämmande människor flytta icke ihop ens för en resa, utan att ställa till betydligt förfång för hvarandra. I början blir man ju ofrivilligt fängslad af sin nya kamrats både goda och dåliga sidor, och alla förtjusande städer och landskap glida förbi såsom i dimma. Man förvånar sig emellanåt att man verkligen befinner sig utomlands, flere breddgrader hemifrån, ty man för med sig i den andres person en inkarnation af Helsingfors, och hemluften fördunstar icke, hvarken högt uppe i Alperna eller nere på slättlandet. Den slår emot en öfverallt i den andres talesätt och tänkesätt, och man måste slutligen anstränga sig för att fatta att bergen, man ser omkring sig, äro Alperna, att solen, som lyser öfver en, är söderns.

Men ju mera äktenskapets fred sänker sig öfver nerverna, desto klarare träder den yttre världen fram igen, och dess småningom tillkämpade herravälde har för mig blifvit nästan detsamma som vårens, emedan de två samtidigt gjort sina framsteg. Jag vet icke, om Totus känner det på alldeles samma vis som jag, men jag har skäl att antaga, det hans själslif icke är helt och hållet olika mitt. Under de senaste veckorna har han nämligen dag för dag blifvit alltmera human och sympatisk. Jag känner knappast igen samma Totus, som på nedresan genom Tyskland var färdig att explodera, om en bärare icke strax förstod hans rotvälska, och som fick kongestioner åt hjärnan, om jag motsade honom i de allra likgiltigaste ting.

Kanske jag skall tillskrifva alpluften förbättringen, men då har den åtminstone verkat först, när vi lämnat den. Ty det är egentligen sedan vi öfverskridit den italienska gränsen, som hans förbättring blifvit märkbar. Därför börjar jag tro att det är hans cession inför mig, som medfört framsteget i hans hälsotillstånd. Stackars Totus, han måste allt ha haft det ganska svårt, innan han beslöt sig för att tala rent ut! Känner jag honom rätt, så kostade det betydligt på hans falska ambition och egenkärlek. Men det hela är att jämföra med en smärtsam operation, efter hvilken han nu befinner sig dubbelt bättre, och det kan naturligtvis icke annat än återverka mycket bra på mig själf.

Vi ha tills dato lyckats bese alla de tre norditalienska sjöarna, utan att det kommit till farligare meningsskiljaktigheter oss emellan. Undantaget en kväll, som förtjänar sin egen lilla beskrifning, emedan den är så typisk för Totus. Han hade vid middagen funnit på ett splitternytt sicilianskt vin, starkt och godt, och han drack så godt som hela flaskan ensam, emedan det var så hälsosamt. Därefter hade han den utmärkta artigheten att bjuda mig på en tur i vagn midt i stickmörkret, och jag var barnslig nog att acceptera förslaget för att göra honom till viljes. Vi hade icke åkt långt, innan det första hälsosamma inflytandet af vinet var öfver och Totus' humör blef gnatigt. Hans glada syn på tingen slog om i ett nu, och icke nog

därmed, han bestred allt hvad han sagt nyss och yttrade sig i rakt motsatt riktning. Jag har svårt att höra något löjligt, utan att det rycker i mina mungipor — jag skrattade visst inte högt — men trots mörkret observerade han märkvärdigt skarpt min lilla uppsluppenhet, och den tålde han rakt inte. Jag fick veta det genom ett par mindre väl valda ord, som han lät undfalla sig. Jag känner redan Totus alltför väl för att reta honom till ytterligheter genom min närvaro, därför steg jag resolut ur vagnen och lät honom fortsätta färden ensam. Det yttrades protest från hans sida, när vagnen rullade bort i mörkret, men den hörde jag inte, utan gick ensam en lång, mörk väg tillbaka till staden.

Totus återvände till hotellet framemot midnatt, tycktes mindre belåten med sin utflykt, kunde jag höra, ringde och grälade på betjäningen. Du skulle nu naturligtvis under tårar kastat dig på bädden och jämrat dig öfver Totus' superi och förfall. Och gjort alltsammans dubbelt värre. Men jag känner till hetsigt vins inverkan på mina egna nerver och dömde med förnuftet. Det tog Totus, må du tro.

Dagen därpå gick han omkring med botgörarmin och bevisade mig diverse små extra artigheter. Men först efter två dagar lät jag det goda förhållandet retablera sig mellan oss, sedan jag märkt att min reservation numera är ett formligt lidande för honom. Gud ske lof att så är! När allt kommer omkring har jag mer och mer intagit min man under smekmånadens förlopp, medan det brukar vara andra unga fruars öde att förlora sina illusioner och nöta ut hela sin himmelsstormande kärlek under samma, välsignade krisperiod.

Jag har aldrig varit »missnöjd» med mitt äktenskap, allra minst så som du behagat läsa det mellan raderna i mina bref. Jag finner det tvärtom ofta intressant. Kan jag rå för, att jag har sinne för det heliga äkta ståndets mindre heliga sidor? Och det är du själf, som lockat mig att dröja vid dem i mina bref. Jag hade nog kunnat sända dig en mängd mycket vackra naturbeskrifningar från våra resor, men du satte ju inte stort värde på mina första dagboksanteckningar. Således — inga förebråelser!

Vi bryta snart upp härifrån. Våren börjar grönska i allt djupare färger, fruktträden blomma och lombardiska slätten i disigt blått lockar oss längre söderut. Om Totus' lynne håller sig jämt en tid framåt, har jag lofvat köpa oss rundresebiljetter genom hela Italien, ända ner till Sicilien och tillbaka. Jag vet ej, om jag kan lofva dig några bref från den turen. Intrycken bli så öfverväldigande, och söderns vårkvällar äro till för annat än att lära en gammalmodig syster fatta ett modernt äktenskap, där kontrahenterna äro människor och inga slentrianmässiga smekmånadsänglar. Men du däremot — du skall skrifva ofta till mig. Det gör ett så pittoreskt intryck att få barnkammarvisdom hemifrån, sedan man druckit själen full af italiensk konst och ser Hesperiens sol sjunka bakom vinkullarnas skönhetslinier.

Din lilla syster *Carlot.*

XX.

Bellano, Comosjön, d. 12 mars.

Gamle vän!

Nu först är jag riktigt på bröllopsresa, och det ser ut som vore hela den öfriga världen också stadd på en sådan. Så äro vi äfven i bröllopsresornas förlofvade land, och här vimlar af tumanspromenerande, som se mera på hvarandra än på de sköna omgifningarna. Hvarje hotell är belägradt af lyckliga par, som kunna öfverraskas med att kyssas i trappuppgångarna och med att trycka hvarandras händer i smyg under middagsbordet. Så många par ömma ögon tror jag ingen annan sjös stränder kunna uppvisa. Och de äro lika ömma, antingen de letat sig till hvarandra genom tidningarnas giftermålsannonser, eller om de längtansfullt blickat in i de ömsesidiga himlarna under årtal af tyst älskogs ve. Det är så ömt här, att man blir yr i

hufvudet af idel kärlekslycka, både af sin egen och af andras.

Mina bekymmer tyckas mig numera så fjärran som de halft overkliga åskmoln, hvilka skjuta upp öfver alptinnarna, när dagen varit varm. Hela mitt förflutna lif finns knappast till för mig; jag är en ny människa, med nya, djärfva krafter, och jag måste nästan skratta åt mig själf, när jag tänker mig sittande vid ett af senatens gröna bord, färdig att resa mig upp och buga för en förman. Och det är äfven som om detta välsignade land ändrat om min hustru, och som om solskenet lockat fram alla hennes angenäma egenskaper. De äro icke så få, och bland dem ställer jag obetingadt främst hennes ytliga uppfattning om penningens värde. Och jag, som fruktade hon var en smulgråt!!

Vi ha bott på de förnämsta hotellen och i de vackraste rummen. Hon ser mig betala kolossala räkningar utan att blinka, och jag måste medgifva att det käns mycket skönt att lefva bekymmerslöst nabobslif efter mina långa veckor af tyst misär. Jag har länge sedan fått hand om min hustrus ansenliga reskassa, som tilllåter oss allehanda förtjusande extravaganser, och om än hon någon gång låter mig känna af att jag bara är hennes kassör, så är det likafullt en bedårande post med så godt som oinskränkt handlingsfrihet.

Jag var ändå bra dum, som icke genast vände mig till min hustru med mina bekymmer. Jag hade därigenom inbesparat oss mycket onyttigt obehag. Den smula stolthet, en fattig fan har råd att bestå sig, bör han begagna på ett mera offentligt gebit än mot sin egen hustru. Och det är jag också besluten att göra i framtiden. Jag är riktigt nyfiken att se de miner, mina bortskämda förmän skola anlägga, när jag tager mig later efter mina räntor. Min inbillningskraft blir så liflig, att jag nästan upplefver de roligaste situationer. Huru skall inte den lilla, pösande senator Ignotus harmas öfver de repressalier, jag med utstuderad bonhomie skall låta honom vidkännas! Ja, ja — noblesse oblige, och min nobless obligerar mig att spela toreador med byråkratins Apisoxe. Skada bara, att jag alls icke kommer att applåderas af eldiga beundrarinnor, som sitta rundt omkring arenan och vinka mod till mig med solfjädrarna. Jag får naturligtvis lof att nöja mig med endast mitt goda samvete och ett tyst, fnissande erkännande af en mängd hämndlystna medunderordnade, hvilka aldrig drömt om så mycken manhaftig elakhet hos en af de sina.

Kanhända jag gör dumt i att så här låta mina passioner fara af med mig i tankarna. När det kommer till det kritiska ögonblicket, händer det ju lätt att jag hindras utföra min afsikt af min gamla, servila människa, hvilken jag nu är fri från, men som troligtvis just då skall spela mig det fula sprattet att stiga fram ånyo och buga sig helt artigt, i stället för att med toreadorhållning sända ett par välriktade, hvassa repliker i bringan på den återigen moderne Apis, som vi dyrka. Jag är ju icke mera än människa, och på min hustrus moraliska understöd vågar jag icke räkna annat än i för handen varande bröllopsreseutgifter.

Också borde det vara mig tillräckligt. Jag är en otacksam gök, som begär mera af en ung kvinna, än hvad t. o. m. en karl mäktar gifva. Ty huru många män där hemma tror du skulle understödja mig, om jag gaf mig till att ställa till tjurfäktning på allvar!! De skulle själanöjda smygflina allihop — och taga parti för Apis! Enhvar bildad människa måste ju känna afsky för djurplågeri, förstås!

Nej, det är bättre att mina tankar hålla sig i den soliga verklighet, där jag dväljs själf. Det kommer nog tider, då mina toreador-instinkter vakna, utan att jag retar upp dem nu redan. Nu vill jag inbilla mig, att Gud icke gifvit mig kraft och förmåga och därför inte heller ett ämbete att sköta, utan att jag endast är en obetydlig fri man, som bara kan göra hvad han behagar. Men redan detta är farligt, jag blir så obehagligt djärf af den inbillningen och kommer hem med alldeles för mycken anspråkslös själfständighet. Anspråksfullhet och osjälfständighet — se där de två kardinalegenskaperna, som göra en karriär! Det är först när man kommit upp till höjderna, som allt vänds på rätt igen och dygderna återigen bli dygder — om man dåmera kan påminna sig dem.

Jag tycks icke komma undan mina upproriska tankar. Om min hustru visste att jag hyser dylika, skulle hon

genast få högaktning för mig. Men jag bryr mig tillsvidare icke om att imponera på hennes ungdom med allehanda frisinnadt prat. Det är bättre att hon vänjer sig vid tanken att jag verkligen är en sådan stofil, som jag för det mesta får lof att vara. Då blir hvarje ljusare afbrott mot det grå ämbetsmanneriet en fest för henne. Och jag tror jag ofta kommer att bjuda henne på dylika små fester. Som äkta man skall man förstå att icke genast spela ut de högsta trumferna i »mariage» — ser du!

Och nu bär det väl af för oss vidare söderut. Min hustru säger att hon anser mig värdig en sådan resa nu redan. Hvad skall det inte bli, när jag fått tid att inviga henne i alla mina tysta förträffligheter och blotta för henne det redliga hjärta, som klappar under mitt späcklager?

Din gamle vän *Totus.*

XXI.

Rom d. 10 april.

Gamle vän!

Om inte en slump fört mig i dag till centralpostkontorets stora, skuggiga gård, hade jag tydligen aldrig fått visa dig huru stoiskt och öfverlägset jag låter dina hemlandstoner gå in genom det ena örat och ut genom det andra. Saken är nämligen den, att jag bland obeställbara bref, utställda i ett särskildt tittskåp, fängslades af en stil, som tycktes mig bekant. Vid närmare påseende fann jag att den stilen skrifvit mitt namn mycket otydligt på ett kuvert och adresserat det till Rom, så där i allmänhet. Det blef mig icke svårt att få ut det, men kostade mig högt straffporto, emedan du naturligtvis i din patriotism ansett att Rom låg i Finland och därför försett det med ett brefmärke endast för inom landet.

Efteråt har jag nästan ångrat min nyfikenhet; jag hade minsann ej gått miste om mycket genom att låta det ligga där det låg. Hvad är det egentligen som gått dig emot, efter du söker upp mig i Rom för att få uttömma ditt dåliga lynne? Har du fått korgen? Naturligtvis — det är det! Låt nu bara inte nedslå dig — det finns ingenting som smickrar unga kvinnor mer, än ett upprepande af det där kända friarformuläret. Det är så godt som det enda, osvikliga patentmedel att böja själf den mest hårdnackade fåfänga till sin fördel. Ty jag antager att hon af vanlig flickfåfänga ansett sig för ung och för vacker och dig för gammal och för ful, för att i första anfallet kapitulera.

Ser du, det där är bara tecken på att tösen är duktig. Håll ut, min bror, håll ut! Försök om möjligt att alltid uppträda i rena kragar och manschetter, och lägg dig till med en stor modern kravatt, så slipper du att alltför ofta byta om skjorta — det vet jag sedan gammalt att du inte älskar. Den stora kravatten täcker skjortbröstet, och du är alltid beredd att utan extra uppsnyggning kunna följa henne in på ett konditori eller hem till familjen, hvilket senare är allra mest att rekommendera. Ty i familjen har du far och mor på din sida, förstås, små bröderna och systrarna hysa en obeskriflig vördnad för dig, och allt sammanställer sig för att låta dig framstå i det imponerande ljus, som just ger din ansenliga embonpoint dess rätta ärevördighet. På konditoriet däremot kan du lätt löpa fara att bli löjlig, om flickungen drager in med sig några unga studentbekanta, eller om kyparen råkat servera dig förut i mindre distingeradt damsällskap. Ty är han än så diskret, så behöfs det bara ett enda smålöje eller någon annan igenkännande vänlighet från hans sida, för att vår tids unga flickor skola draga sina slutsatser. Och de äro inte de gynnsammaste för en gammal, redan en gång afspisad friare, må du tro!

I allmänhet skall du akta dig att spela allt för ung — det är en frestelse vi stadigt folk ofta falla för. Ty om då, vid en djärf, pojkaktig rörelse, din reumatism i knävecket gör sig gällande, kan det hända att du blir i

sticket, ser du, och att den tillbedda skrattar ut dig, medan du under grimaser måste frottera leden för att igen bringa den i tjänstfärdigt skick.

Nej, min bror, inga extravaganser! Kamma du bara ner dina mustascher i stället för att bussigt stryka dem uppåt! Det klär dig bäst för det första, och för det andra dölja de en smula dina tobakssvärtade tandrötter och dina numera icke alldeles rosenröda läppar. Försök inte citera vers och skrif inte sådan heller, utan håll dig på ett visst myndigt och farbroderligt afstånd från alla ungdomsdårskaper, men gif dig sken af att ha begått sådana hundra gånger fler än du i verkligheten lyckats få vara med om!

Till sist: förakta icke mina råd, de äro långt mera sunda och praktiska än alla dina byråkratiska sentenser, som du anser mödan värdt att servera mig med i ditt bref.

När vi nu äro på det klara med hvad som vållat din förstämning och din impertinens att håna mig för att jag är en smula lycklig och i Italien, så ber jag dig ännu en gång:

Gif inte tappt, gamle bror! En gammal mans väg till ena pigo är ändå svårare att veta och utstaka än en ung mans. Passa på ett ögonblick, när flickan är litet tillintetgjord af din myndighet och din jämlikhet med hennes far, och ro då fram ånyo med ditt frieri — i enrum förstås, det kan du alltid komma till! Upprepa ditt frieri lugnt och sansadt, i alldeles samma ordalag som första gången, så att flickungen tror att du af ren öfverlägsenhet glömt att du redan en gång fått korgen. Och hjälper inte det, så gör om det en tredje gång. Skulle tösen verkligen vara hjärtnupen nog att börja gråta, skall du skjuta upp det tredje frieriet någon tid. Men det är samtidigt goda tecken att hon tjuter lite, — fåfängan börjar ge med sig, när det kommer ända till lip, ser du. Och hon börjar få ögonen upp för att också du är en människa, som kan pretendera på att gifta sig med henne, men, ser du, det fordrar sin tid, ser du!

Hvad din mycket litet humoristiska predikan om kårkänsla och ämbetsmansplikt vidkommer, kan jag inte nog beklaga att du riktar den till mig. Jag har i ett privat bref kännt mig en smula ung och oppositionslysten och — fastän själf statens tjänsteman — vågat skämta med kasten som kast. Men det säger jag, att blef det tjurfäktning af, så nog vore du en af de första jag ville taga vid hornen, sedan jag ser att du bär ditt ok precis som om det vore en stolt lagerkrans.

Jag gitter inte berätta dig någonting om Italien, sedan jag ertappat dig för dumhet. Så mycket kan jag bara yppa, att redan den romerska tiggaren har mera medfödd hållning och takt än mången utländing, som afspisar honom. Och tänker jag mig sedan den gamla romerska senaten, så ser jag hvarje extrakopist i den bära sin vaxtafla och sitt peplum på ett sätt, som — nå ja, jag kan ju gärna låta udda vara jämnt som en god patriot, i stället för att anställa brydsamma jämförelser mellan den och vårt eget, hederliga senatsämbetsverk hemma i Helsingfors! Numera slåss man ju med knytnäfvarna öfverallt i folkrepresentationen under vårt välsignade bourgeoisitidehvarf, hvarför skulle jag ej då gilla en regering, där man åtminstone räddar skenet, protegerar släkten och grälar öfver bristande kåranda?

Till slut, glöm inte mina råd, de äro en vis mans! Jag ger dig dem, för att samla glödande kol på din kala hjässa. Ett sådant utbyte för dina gamla fraser hade du ej förtjänat, men nu har du det likafullt. Håll till godo!

Din vän *Totus.*

XXII.

Capri d. 1 maj.

Kära syster!

Vi ha nu i snart en vecka i lugn och ro hvilat ut oss efter rundresans mödor på jordens mest gudomliga ö. Efter du så lifligt önskar vidare underrättelser från oss, så har jag måst bekväma mig till att bära ut papper och bläck och penna i hotellets skuggiga trädgård, och därifrån sänder jag dig nu mina hälsningar — Totus' också förstås. Att berätta allt som passerat oss, sedan jag skref sist, skulle falla sig litet långt både för mig och dig. Jag nöjer mig med att muntligt tala om det när vi komma hem, men kan ej låta bli att fortfarande hålla dig au courant med vår husliga lycka — vår hotell-lycka, kan man med skäl kalla den.

Sedan Totus fick min kassa om hand, är han fullkomligt frisk till kropp och själ. Han gör sig inte det minsta samvete af att behandla den alldeles som sin egen, icke ens fast jag då och då helt fint gör honom uppmärksam på att min pappas med möda hopskrapade styfrar kanske borde behandlas mera pietetsfullt.

»Vi äro väl inte gifta för ro skull,» svarar han med grofkornig godmodighet, mot hvilken all min fina takt bryter af sig udden.

Jag börjar inse att tiden nalkas, då jag ånyo måste finna mig i att ha en nervös, fåmäld och missnöjd man, ty låter jag Totus hålla på med sitt goda humör under hela vårt äktenskap, så är min hemgift en saga redan om tre, fyra år. Säg själf, min kloka, gamla syster, har jag något annat val? Det är förtjusande roligt att se Totus spela dandy, han är alltid allra höfligast mot mig då, men hans lön för hela året räcker knappast till för två månaders dylikt dandylif.

Jag har själf valt hotell och rum åt oss på Capri, annars skulle vi nog bo för 40 lire om dagen och dessutom 20 extra i drickspenningar och vin. Totus lät, märkvärdigt nog, utan en anmärkning mig styra och ställa bäst jag ville, med den påföljd, att hela vår vecka på Capri ännu ej kostat detsamma som två dagar i Rom. Jag ser nämligen alltid efter hotellräkningarna själf och skulle också hälst själf både betalat dem och gifvit drickspengarna, om ej Totus satt upp ett så olycksbådande dystert ansikte, när jag bara satte det i fråga, att jag för hotellfridens skull måste låta honom fungera vidare som min hofmästare, hvilken post han bekläder med en värdighet utan like. I alla andra fall är han rätt förnuftig, godlynt och lätt att styra.

Hela hemligheten med en dylik styrelse af en make är, att låta honom tro, att det är han som styr. Jag vet inte om du ännu tills dato efter åttaårigt äktenskap kommit så långt, men jag har mina skäl att antaga det du ej är alldeles främmande för konsten. Ju mera jag tänker på dig och svåger Berndt, desto mera ser jag i honom bulvanen, pappersdockan, som sprattlar med armar och ben och tunga, alldeles beroende på hvilken tråd du drager i. Nå, jag klandrar dig alls inte därför, kära syster, tvärtom håller jag dig räkning för att du fört t. o. m. mig bakom ljuset och låtit mig behålla min naiva tro på kvinnans underordnade ställning. Ty du har rätt: en kvinna bör få inblick i denna den husliga regeringens dolda värld först sedan hon själf gift sig, annars blir hon en öfvermodig och dumdristig gammal flicka, som fördärfvar hela spelet för oss genom att låtsa känna till mekaniken så att säga teoretiskt, innan hon ännu är i tillfälle att pröfva om hon verkligen kan behärska den i praktiken. Det leder som sagdt bara till öfvermod och till misskrediterande af den klokaste styrelseform som ännu blifvit uppfunnen och satt i verket.

När skola staterna komma så långt!

I min under arbete varande bok kan jag ej låta bli att gifva dem en vink om denna — med ett latinskt namn — latenta regeringsform.

Jag anser detta vara den moderna parlamentarismens närmaste utvecklingsstadium. Redan nu lutar den ditåt allt mer och mer. Massorna måste numera smickras genom att släppas fram till valurnan, men ofvan dem står den osynliga, mäktiga och styrande tysta viljan, hvilken med ett välvilligt leende ser de stora barnen leka stat, för att likafullt leda dem dit den behagar — till deras eget bästa!

I vår sorgliga tid måste massorna, barnen, ha något att roa sig med, annars ställa de till bråk och bli oregerliga. Valurnan är en präktig leksak, men ingenting mera — Gud ske lof! Och Totus' hofmästarsyssla är en alldeles liknande leksak. Men går leken för långt, tager jag den stolta sysslan från honom — alldeles som regeringarna borde göra med rösträtten, när leken hotar bli allvar.

Jag vet inte om du rätt fattar ett dylikt vetenskapligt utvecklande af de styrelseprinciper du själf tillämpar. Det händer mycket lätt att du skriker till och vederlägger mig på det allra häftigaste, helt skrämd öfver min djärfhet att gå så på djupet och blotta själfva nerven i det äktenskapliga, såväl som det öfriga, samlifvet, men om du än ej själf vet af det, så kan jag försäkra dig, att det är efter just dessa principer du handlar. Det sker kanske, som jag säger, omedvetet, men detta bevisar bara att det latenta styrelsesättet ligger i blodet på oss kvinnor. Vi ha ärft fallenheten för det af våra mödrar, och det är vår skyldighet att äfven lämna det i arf åt våra barn. —

Vårt välbefinnande i öfrigt är som sig bör. Ja, d. v. s. det var nära att bli stördt, när Totus fick reda på att jag sysslade med skriftställeri. Det skedde först här om dagen, när jag såsom nu satt i hotellträdgården med mina manuskript.

Fast Totus just då hade sina privilegierade fritimmar, dem han alltid annars sorgfälligt begagnar sig af till längre utflykter, strök han denna gång omkring endast i hotellets närhet och öfverraskade mig slutligen vid mitt arbete. Så väl har jag kunnat hemlighålla det för honom, att han först nu, efter nästan ett halft års förlopp, blef underkunnig om att jag sysslade med andra, större ting, än att bara låta honom roa sig på min räkning. Det gick till sålunda:

Jag hör steg knarra på sandgången, vänder mig om och ser Totus i färd med att rusa fram och öfverraska mig. Utan en min vänder jag mig igen till mitt arbete, lutar mig öfver det och fortsätter att skrifva.

Totus har sakta och lugnt kommit fram till bordet, ser förvånad på högen af mina manuskript, säger icke ett muck, utan står kvar fortfarande liksom fastvuxen på stället. När jag tycker att hans tystnad är tillräckligt lång och börjar förefalla plågsam, ser jag upp och möter en blick af idel stumma frågor.

»Ja,» säger jag, »är jag inte flitig?»

»Jo-o — jo-o!»

Ny paus. Jag skrifver vidare, i början utan att riktigt veta hvad jag skrifver, men då han ingenting säger, samlar jag mina tankar och får mening i mina rader. Slutligen har jag nästan glömt hans närvaro, då han påminner mig om den genom att sätta sig ner på en stol midt öfver bordet och fråga:

»Hvad skrifver du för slag?»

»Å, det är bara mina tankar om ett och annat,» svarade jag vårdslöst, emedan hans tonfall var tillgjordt nyfiket.

»Om hvad för slag?»

»Om ... om äktenskapet ... och kvinnan ... och mannen — med några ord: mina tankar om allt som rör mig och intresserar mig.»

»Och hvad skall du sedan göra med de tankarna?»

»När sedan?»

»När de äro nedskrifna.»

»Sedan skall jag väl gifva ut dem, om jag bara får förläggare.»

»Gifva ut dem i tryck, hva'?»

»Ja, huru annars?»

»Under ditt namn, det vill säga mitt namn?»

»Det har jag inte tänkt på så noga.»

»Men, Carlot — ämnar du det verkligen?»

»Javisst! Hvarför skulle jag inte göra det?»

Totus svarade ingenting på min fråga, men han steg upp och började oroligt gå omkring bordet. Jag försökte taga upp mina tankars tråd igen, men han afbröt den ånyo:

»Du har en hel samling manuskript redan,» sade han.

Jag nickade och ville fortsätta att skrifva.

»När har du hunnit — här valde han ord länge — när har du hunnit ... när har du hunnit ...»

»Smörja ihop dem?» inföll jag.

»Ja just,» sade han.

»Jag har arbetat på dem hela vintern. »

»I smyg?»

»Nej — under mina och dina fritimmar.»

»Och det skall bli en bok?»

»Ja.»

»En roman?»

»Nej.»

Han studsade; så gick han igen ett hvarf kring bordet och anföll mig från andra flanken.

»Således bara en novell?» frågade han lugnare.

»Nej.»

»Hvad är det då?» frågade han förundrad.

»En bok i allmänhet — en allvarlig bok.»

»En psykologisk studie således?»

»Ja, hellre det.»

»Social kritik?»

»Också det.»

»Radikal, förstås?»

»Beror på huru man tager det.»

»Och den boken tänker du gifva ut med mitt namn på titelbladet?»

»Nej — står där något namn, så är det mitt namn, kan du väl tänka ...»

»Men du bär ju mitt namn, du ...»

Nu blef jag otålig och brydde mig icke om att svara något vidare. Jag fick fatt i mina tankar igen och fortsatte att skrifva. Totus satt en stund tyst och såg på; sedan suckade han djupt, steg upp och gick helt sakta sin väg.

Jag väntade oroligheter mot kvällen, väntade dem hela den följande dagen, väntade ännu i går, men Totus har ej återkommit till det farliga ämnet. Jag börjar lugna mig fullkomligt, finner Totus mycket förnuftig och gratulerar mig till min metod med honom. Vårt samlif lofvar bli ett idealt förhållande mellan två moderna människor, men jag undrar hvem af oss som har förtjänsten —?

Din syster *Carlot.*

XXIII.

Venedig d. 3 juni.

Gamle vän!

På återväg mot norden, hemmet, plikterna och — som jag hoppas — den verkliga tillfredsställelsen, nås vi af ditt bref med de glada nyheterna här i lagunstaden, sedan det förgäfves sökt oss i Neapel och Rom. Det är mycket jag har att säga dig i anledning af detta ditt glada meddelande.

Mottag först min hustrus och min hjärtliga lyckönskan till din förlofning! Min hustru har redan länge ansett det för en själffallen sak att ni tu skulle blifva ett, och mitt senaste bref, afsändt till dig för omkring två månader sedan, bör bättre än någonting annat visa dig den skarpblick, jag besitter i dylika angelägenheter.

Post tot discrimina, alltså inlupen i hamnen! Var vid godt mod, gamle vän, det är inte slut med dig för det; — du får nog lovera och stå på din vakt och hålla dig kry och vaken allt framgent. Det var bara i de gamla goda tidernas romaner man kunde säga farväl till lifvets bråk, när man ledde sin brud fram till altaret i den landtliga, löfprydda kyrkan; — i dag begår man Gud ske lof icke sin begrafning för det man gifter sig; tvärtom — man går ett nytt, stort, rikt och okändt lif till mötes, ett lif fullt af s. k. psykologi. Psykologien är vårt århundrades senaste hälfts a och o, och den har särskildt koncentrerat sig i äktenskapsfrågan. Den är syret i den äktenskapliga luften, kryddan i samlifvet, men den är också åskmolnet, som förmörkar så många samtida hjonelags ljusa himlar. Låt se att du, genom erfarenheterna jag gifvit dig om min första tid i Hymens lustgård, likasom jag sätter dig in i alla den moderna själsvetenskapens uppfinningar! Framför allt, skaffa dig själens åskledare, filosofien, för att afleda och oskadliggöra den fördärfspridande blixten, hvilken rufvar i psykologiens stora åskmoln och hvilken gör hela vår nervösa samtid dubbelt nervös, där den i sekelkvällens tryckande kvalm väntar på ovädret, som skall bryta lös.

Det här är ju helt högstämdt, eller hur? Du tycker kanske att det också är något svårförstådt, men det förlåter

jag dig — jag är gunås så van vid att icke bli rätt förstådd af andra. Jag har resignerat i mer än detta afseende och stannat vid öfvertygelsen att det enda, som duger att ställa upp mot samtidens psykologiska oro, oförstånd och åskväderkvalm är just åskledaren — filosofien. Icke några gamla färdiga system, som stå att köpa hos antikvariska bokhandlare, försedda med akademiska patentstämplar under namn af den och den skolan, utan helt personliga, enkla och lättfattliga slutsatser, som man dragit ur lifvet för sin egen del, som stämma med ens egna åskådningar och böjelser — med några ord: en god, hemgjord, lefvande och praktisk världsåskådning.

Nu kunde du ha rätt att fordra det jag också gaf dig min äktenskapsfilosofi, efter jag förut gifvit dig nyckeln till äktenskapets paradis — se mitt sista bref! — och emedan du begagnat den på min inrådan. Men dels är en dylik filosofi mycket svår att samla i klämmar och klausuler, dels är man nödgad att själf tänka ut den, för att den skall vara verkligt hemgjord, lefvande och praktisk. Därför kan jag inte annat än likt en lots, som fört fartyget genom de farligaste blindskären, lämna befälet igen åt kaptenen, sedan han är i smult vatten och har hamnen rätt framför näsan. Det är icke lotsens sak att leda manövrerna när man förtöjer ett fartyg, det är kaptenens.

Men så mycket säger jag dig, att jag vet det din fästmö följt noga med den s. k. sedlighetsfrågan, att hon hört både Geijerstams lifsglada föredrag och harmats öfver Strindbergs zoologiska trädgårdslogik. Hon beundrar Ibsen, afgudar Nora och arbetar som bäst på en psykologisk afhandling om Hedda Gabler och tant Julle, däri hon tyvärr lär taga parti för den förra — tillsvidare!

När du nu i din manliga rättframhet och duktighet ger dig att bli Tesman i det ännu ej påbörjade äktenskapsdramat, så ber jag dig att läsa igenom pjesen för att sätta dig in i situationen. Sådan där litteratur har ändå en viss betydelse för oss karlar — vi kunna använda den som ett slags konversationslexikon, när vi hos våra följeslagarinnor genom lifvet stöta på gåtfulla uttryck och handlingar, som vi ej genast fatta med vårt ringa sunda förnuft. I de flesta fall skola vi kunna finna urkällan till dem i den moderna litteratur, som sett dagen under de senaste tio åren. Därför borde vi kanske vara författarne tacksamma, i stället för att beskylla dem för att ha åstadkommit hela villervallan i begreppen. Ty om de än på sätt och vis, genom den läsande allmänhetens egen dumhet, gjort begreppsförvirringen ändå större, så äro de ingalunda skyldiga till själfva förvirringen. Den har nog i alla tider förefunnits så väl i manliga som kvinnliga hjärnor. Men just de goda författarnes arbeten kasta en smula ljus in i de outvecklade hjärnkamrarnas dunkel, ser du, och förtjäna därför att beaktas äfven af oss, stadigt folk, som ju i grunden också äro människor, ehuru af en mera privilegierad, lugn och öfverlägsen art.

Nu ser jag dig stå alldeles förvånad öfver att jag, gamle Totus, håller så godt som en litterär föreläsning för dig i gratulationsbrefvet till din ändtligen lyckligt tillkämpade förlofning.

Du har aldrig vetat af mina litterära sympatier förut, säger du. Mycket rätt, min bror, de ha heller aldrig varit stora, men, ser du, det gifves tillfällen i det mänskliga lifvet, då man är tvungen att börja intressera sig för mycket, som förut icke rört en stort. — Saken är den, att min hustru utbildar sig till författarinna!!

Nu kan du redan hämta dig efter den själsskakning du måste ha känt, när jag talade om för dig din fästmös skrifklåda. Låt du fruntimren skrifva — det är inte så förfärligt farligt som du tror! Jag t. ex. — jag har nu varit mycket lycklig under ett helt halft år, fast min hustru vägg i vägg med mig hållit på att utarbeta en psykologisk studie öfver allting som intresserar och rör henne. Det är visst fallet att jag fick veta sanningen först för en månad sedan, men äfven därefter har vårt lif förflutit som förr, ganska fredligt och lugnt med ett litet peppradt ord då och då, hvilket bara angenämt brutit smaken af hvardagslifvets eviga enahanda. Det är riktigt sant hvad jag säger.

Vi skola bjuda till att förstå fruntimren, ser du. Och om vi inte kunna göra det riktigt, så betyder det rakt

ingenting. Hufvudsaken är att vi *bjuda till* att förstå, eller om vi inte heller göra det på allvar, så böra vi åtminstone säga det och visa några tecken då och då på våra sträfvanden att »förstå» dem.

Jag har t. ex. förstått min hustru nog genom att från Köpenhamn per brefkort beställa mig ett halft dussin af Ibsens lustspel till Rom och genom att emellanåt låta henne öfverraska mig med att läsa dem. Det förslår för att tillfredsställa henne tillsvidare.

Naturligtvis skall man aldrig gifva sig i litterär diskussion med fruntimren. Dels kan det ju hända att man då genom sin bristande kunskap blottar hela sitt genialiska streck, dels äro de föga tacksamma därför. En liten motsägelse i början är nog för att få deras litterära munkvarn i gång, sedan maler den på af sig själf, underhjälpt af en liten nickning eller en låtsad protest, som man är nödgad att göra med hufvudet. Och jag försäkrar dig att det är man själf, som i grunden har mest roligt af hela den vitterleken.

Vi manfolk, vi böra unna fruntimren och de stackars fjäskiga manliga litteraterna det nöje de kunna göra sig genom att sitta lutade öfver sina manuskript tills de få lungsot. Det är ju i alla fall ett bra oskyldigt nöje, hvars följder endast falla öfver dem självfva. Ett fruntimmer är i de flesta fall tillfredsställdt bara folk vet att hon författar. En man, som gör det på allvar till sin födkrok, får åter i de flesta fall så illa lof att nöja sig med ofvan nämnda fruntimmers-tillfredsställelse.

Det ligger ju ingenting ondt i det. Gripas de olyckliga verkligen af det högre litterära raseriet, d. v. s. tro de sig kallade till något stort och ädelt, så straffar det sig mycket fort. Naturen hämnar sig alltid! Det skall kolossala krafter till för att de, om de ej besitta en solid privat förmögenhet, skola komma så långt att de våga se folk in i synen, ty hvar än de röra sig få de springa gatlopp undan folk, som hjälpt dem. Och ju flera dessa svärmare bli, desto oskadligare bli de tillika. För konkurrensens, afsättningens och reklamens skull måste de slå sig på att skrifva den värsta osedliga smörja man kan tänka sig, hvilket åter sänker handtverkets anseende i alla bildade människors ögon. Den tid är icke långt aflägsen, då en förläggare skall fordra intyg af författaren på att han suttit något år i fängelse för skymfande af den offentliga moralen, innan han vågar åtaga sig dennes manuskript. Till ryktbarhet inom den moderna journalistiken går vägen nu redan genom statsfängelset. Ett intyg af en dårhusläkare öfver författarens moraliska oansvarighet är ett högst viktigt dokument för litterär framgång. Det bästa intyget är ändå hans dödsattest. De brutalaste gå fram och bli nyttiga medborgare på gamla dagar, de veka, finkänsliga genierna duka under i god tid, sedan lifvet snart pinat ur dem de allra vackraste accord deras subtila själsinstrument förmått åstadkomma. Vinsten stannar alltid på förnuftigt och stadigt folks sida, som får lyssna till konserten för en spottstyfver och för ingen afgift alls se ansträngningarna de göra innan de stupa.

Ofvanstående litet tragiska, men mycket sanna tirad har jag från ett samtal med min hustru, då jag ville öfvertyga henne om att konstnärsskapet i allmänhet öfverlefvat sig själf, och att mänskligheten numera utvecklat sig så långt, att det där gamla lefvandet för idéer blifvit både praktiskt och faktiskt omöjligt. Hon kände sig skakad af min beskrifning, medgaf att jag hade rätt, men höll fortfarande på idéerna.

Vill du begagna min tirad för att afskräcka din fästmö och öfvertyga henne om idéernas obehöflighet i vårt praktiska tidehvarf, så står den dig naturligtvis till tjänst. Dock fruktar jag att utbytet blir mycket litet. Unga kvinnor och ideelt anlagda karlar höra fan till, förnuftsskäl duga icke för dem och icke några andra skäl heller. —

Emellertid gläder det mig att vår framtid kommer att gestalta sig ungefär lika. Vi skola gemensamt försöka rå på det litterära vanvett, som allt mera griper omkring sig och senast fattat min hustru och din fästmö. Åtminstone skola vi bringa det därhän, att icke våra aktade, hederliga namn komma att skylta i bokhandelsfönstren i bredd med bohêmeförfattaren den och pornografen den.

Jag slutar med att sända dig min hustrus speciella lyckönskan, hon tycks också vara glad åt att få en väninna

i samma ställning som hon själf.

Glöm bara inte att klarera hemgiftsangelägenheterna genast! De äro likafullt den enda förnuftiga grunden till äktenskapet och på den bygger man upp med klokhet och förutseende en lugn och ljus framtid för sig själf och familjen. Lycka till! Vi komma nog hem till ditt bröllop. Efter en badsejour vid svenska västkusten söka vi upp Helsingfors senast i september.

Din *Totus.*